

ΣΠΟΡΟΙ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ

ΙΣΤΟΡΙΕΣ

SEEDS AND MIGRATION

STORY BOOKLET

ΕΚΔΟΣΗ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ
ERASMUS+ "DIVERSEEDPATHS"

PUBLICATION WITHIN THE FRAMEWORK
OF THE ERASMUS+ PROJECT DIVERSEEDPATHS

~ Réseau Semences Paysannes

~ Αιγίλοπας - Aegilops

~ Réseau Semences Paysannes

Βόλος, Φεβρουάριος 2025

Εισαγωγή - Επιμέλεια κειμένων: Θωμάς Κοροβίνης

Επιμέλεια σελιδοποίησης & εκτύπωσης: Advision

Μετάφραση στα Αγγλικά: Podium

Φωτογραφία εξωφύλλου: Réseau Semences Paysannes

Volos, February 2025

Introduction and Editor: Thomas Korovinis

Layout and printing: Advision

Translation: Podium

Cover photo: Réseau Semences Paysannes

Το έργο DiverSeedPaths είναι μια πρωτοβουλία που επικεντρώνεται στην καλλιέργεια ανθεκτικών και χωρίς αποκλεισμούς κοινοτήτων, διευκολύνοντας την ανταλλαγή γνώσεων και τη δίκαιη συνεργασία μεταξύ μεταναστών και ενδιαφερομένων για τη γεωργική βιοποικιλότητα και τη διατήρηση των σπόρων. Το έργο συγχρηματοδοτήθηκε από το πρόγραμμα Erasmus+ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και υλοποιήθηκε από τον ΑΙΓΙΛΟΠΙΑ, τον Ευρωπαϊκό Συντονισμό Let's Liberate Diversity! (EC-LLD!) και την οργάνωση Réseau Semences Paysannes (RSP).

Στόχος του έργου ήταν να διατηρήσει και να μοιραστεί την ανεκτίμητη γνώση που κατέχουν οι κοινότητες των μεταναστών σχετικά με την επιλογή, τη διατήρηση και τη χρήση των σπόρων, προωθώντας παράλληλα τη συνεργασία με Ευρωπαίους γεωργούς, πολίτες και οργανώσεις. Συνδέοντας διαφορετικούς ενδιαφερόμενους φορείς, το έργο DiverSeedPaths προώθησε την ποικιλομορφία και την ανθεκτικότητα των συστημάτων τροφής, συμβάλλοντας στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και στον μετριασμό της. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στη συμμετοχή οργάνωσης μικρής κλίμακας, αγροτικών κοινοτήτων και ατόμων με μεταναστευτικό ή προσφυγικό υπόβαθρο, συμπεριλαμβανομένων συνεργασιών με το Βαλκανικό Δίκτυο Σπόρων της Ανατολικής Ευρώπης.

Το έργο DiverSeedPaths έδωσε έμφαση στην αμοιβαία μάθηση και την ανάπτυξη ικανοτήτων, γεφυρώνοντας την γνωστική εμπειρία των μεταναστευτικών κοινοτήτων με τις ευρωπαϊκές πρακτικές στη διαχείριση μιας κοινοτικής τράπεζας σπόρων, την πολιτική σπόρων και τη δράση για το κλίμα. Μέσω ανταλλαγών μεταξύ ανάλογων και συνεργατικών εκδηλώσεων, το έργο ενέπνευσε δράση μεταξύ γεωργών, πολιτών και διατηρητών σπόρων, διασφαλίζοντας ότι η καλλιεργούμενη βιοποικιλότητα παραμένει ένας κοινός παγκόσμιος πόρος. Η πρωτοβουλία γιόρτασε τη συν-εξέλιξη ανθρώπων και φυτών, προωθώντας συνεργασίες για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και της ανθεκτικότητας, ώστε να δοθεί η δυνατότητα στις μελλοντικές γενιές να μπορούν να διαμορφώνουν ανεξάρτητα και με τον δικό τους τρόπο τα τοπικά συστήματα τροφής.

Στα πλαίσια αυτού του έργου εκδόθηκε και το παρόν εγχειρίδιο με προσωπικές και άλλες ιστορίες που συνδέουν την μετανάστευση και προσφυγιά με το σπόρο. Ευχαριστούμε όλες και όλους συνεισέφεραν για τη δημιουργία του.

ΑΙΓΙΛΟΠΑΣ

Δίκτυο για τη Βιοποικιλότητα και την Οικολογία στη Γεωργία

DiverSeedPaths is an initiative dedicated to fostering resilient and inclusive communities by facilitating knowledge exchange and collaboration between migrant communities and stakeholders engaged in agricultural biodiversity and seed conservation. The project was co-funded by the European Union's Erasmus+ programme and implemented by AEGILOPS, the European Coordination Let's Liberate Diversity (EC-LLD!) and the Réseau Semences Paysannes (RSP).

DiverSeedPaths aims to preserve and share the valuable expertise of migrant communities in seed selection, conservation, and utilization while promoting collaboration with European farmers, citizens, and organizations. By bringing together diverse stakeholders, the project promotes seed diversity and food system resilience, contributing to climate change adaptation and mitigation. Particular emphasis is placed on the inclusion of small-scale farmers, rural communities, and individuals with migrant or refugee backgrounds, including partnerships with the Balkan Seed Network in Eastern Europe.

The project has focused on mutual learning and skill development, bridging the knowledge and experience of migrant communities with European practices in community seed bank management, seed policy, and climate action through peer exchanges and collaborative events, the project has inspired action among farmers, citizens, and seed savers, ensuring that cultivated biodiversity will remain a common global resource. The initiative celebrated the co-evolution of humans and plants, promoting partnerships for the preservation of biodiversity and resilience, so as to allow future generations to establish local food systems independently and in their own way.

As part of this project, this handbook has been created to share personal stories and experiences that connect migration and refuge with seeds. We extend our heartfelt thanks to all those who contributed to its development.

AEGILOPS

Network for Biodiversity and Ecology in Agriculture

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σπορά και διασπορά. Ο βιασμός της Μπτέρας Φύσης και ο ξεριζωμός σπόρων, ατόμων και λαών.

Έτσι είναι ο σπόρος, κάπου, σε κάποια γη, σκόπιμα ή τυχαία, φυτρώνει, και έπεται η συνέχεια... Μπορεί να ζήσει ή να χαθεί. Να βλαστήσει ή να μααραθεί. Να σαπίσει ή να αποδώσει. Γεννιέται και πεθαίνει ή γεννιέται και γεννάει. Αναλόγως... Μπορεί να δώσει ένα ασθενικό φιντανάκι ή να φτάσει στο ζηνίθ της απόδοσής του. Ανάλογα με την φύση του, την προέλευσή του, τη ράτσα του, την αντοχή του, ανάλογα με την ποιότητα του εδάφους, την περιποίηση, τις καιρικές συνθήκες, πάει και η νέα ζωή που θα έρθει στο φως και θα προσφέρει τους καρπούς της. Ωστόσο η ανθεκτικότητα των σπόρων είναι παροιμιώδης.

Η ιστορία των σπόρων είναι συνυφασμένη με την ιστορία του ανθρώπου, συμπορεύεται με την ιστορική διαδρομή του υπαρκτού κόσμου, από την αρχή της εμφάνισής του ως τώρα... Και ακολουθώντας...

Οι πρωτόγονες κοινωνίες ανέπτυξαν μια ευεργετική, για τους συγχρόνους τους και για μας τους επερχόμενους, αγωγή απέναντι στην αξία των λογής σπόρων που συνέλεξαν, καλλιεργούσαν και εκμεταλλεύονταν μεταδίδοντας από γενιά σε γενιά, θέλοντας και μη σε εχθρούς και φίλους, με πνεύμα άλλοτε ανταγωνιστικό και σφετεριστικό κι άλλοτε ανταλλαγής και αλληλεγγύης, την σοφία της εμπειρίας τους.

Η σπορά, ως γενεσιουργός φυσική δύναμη, απέκτησε στην κοινή αντίληψη διαστάσεις κοσμογονικής αξίας και μεταφορικά επεκτάθηκε στον τομέα του πνεύματος, της θρησκείας, της φιλοσοφίας, της ποίησης. Ο σπόρος του σίτου, για παράδειγμα, απ' τη στιγμή που αποκαλύφθηκε και εκτιμήθηκε η ύψιστη διατροφική του αξία για τον οργανισμό του ανθρώπου, για την ίδια του την επιβίωση, ειδικά σε συνθήκες διατροφικής έλλειψης άλλων ειδών σίτισης, απέκτησε διαστάσεις μυθικές και μεταφυσικές, ως παρασκεύασμα ποικιλιών άρτου πλέον που είναι προϊόν παραγωγής του, και το ψωμί, η πρώτηστη καθημερινή τροφή, δεν έπαψε ποτέ να θεωρείται ιερό από όλους τους λαούς της γης.

Οι μεταναστεύσεις ατόμων, ομάδων και λαών, ακούσιες ως αποτέλεσμα εκτοπισμού, οικονομικής ανάγκης και ποικίλων, ιδίως πολιτικών διώξεων, εκούσιες ως συνέπεια εποικισμού και αποικισμού, συντέλεσαν στην μεταφορά, μετάδοση, μεταφύτευση φυσικών ή ιδεολογικών σπόρων στο διάβα του ιστορικού χρόνου σε όλο τον πλανήτη. Πρωταρχική μήτρα ζωής το φυσικό περιβάλλον, η γη, το χώμα,

που με την βοήθεια του νερού, του φωτός και του αέρα φιλοξενεί και μεγαλώνει σαν στοργική μητέρα τους σπόρους οι οποίοι καρπίζουν και ξαναγεννιούνται παράγοντας νέα ζωή διαρκώς και διατηρώντας σε αδιάπτωτη λειτουργία και ακμή τον κύκλο της διατροφικής αλυσίδας.

Η ευαγγελική περικοπή «εξήλθεν ο σπείρων του σπείρει τον σπόρον αυτού» του Ευαγγελιστή Λουκά με τρόπο παραβολικό μας μεταφέρει σ' ένα γεωργικό περιβάλλον. Ταυτόχρονα η ίδια η παραβολή αυτοερμηνεύεται. Αυτός που σπέρνει δεν είναι άλλος από τον Χριστό σπορέα που τροφοδοτεί την ανθρωπότητα με τη σπορά του λόγου του. Θεολογικά ερμηνεύεται ότι είναι τελικά ο ζωντανός λόγος του ζωντανού Θεού για τους ζωντανούς ανθρώπους που ζητούν σωτηρία.

Ο σπόρος, επειδή, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, ξαναγεννιέται και ποτέ δεν χάνεται, διαθέτει τόσο ισχυρή δύναμη, ώστε δεν νικιέται ποτέ. Όπως, για παράδειγμα, στο παραβολικού ύφους ποίημα του Θεσσαλονικιού ποιητή Ντίνου Χριστιανόπουλου το οποίο απέκτησε φήμη ρητού και χρησιμοποιείται ακόμη και ως επιτοίχιο σλόγκαν «*και τί δὲν κάνατε γιὰ νὰ μὲ θάψετε / ὅμως ξεχάσατε πὼς ἦμουν σπόρος*», όπου αναδεικνύεται η πίστη στην αξία και την αθανασία αυτής της ἀρχέγονης δύναμης.

(Μικρά ποιήματα)

Στον ίδιο ποιητή ξανασυναντούμε το νόημα του σπόρου με άλλη εκδοχή: «*Δὲν ξεριζώνονται οἱ νύχτες ἀπὸ μέσα μας / οἱ σπόροι τοὺς φυτρώνουν δάσος σκοτεινὸ / στὶς λόχμες τοῦ οὐ φόβος ἐνεδρεύει.*»

(Το Δάσος)

Κοσμογονική σημασία αποκτά ο σπόρος σε μια ποιητική στροφή του Οδυσσέα Ελύτη: «*Ἦμουν στὸν ἕκτο μῆνα τῶν ἐρώτων/ καὶ στὰ σπλάχνα μου σάλευε σπόρος ἀκριβὸς / ΑΥΤΟΣ, ὁ κόσμος ὁ μικρὸς, ὁ μέγας*»

(Ἄξιον Ἐστί)

Σ' άλλη εκδοχή της σημασίας του συναντάμε την αξιοποίηση του νοήματος του σπόρου στην ποίηση του Γιώργου Σεφέρη:

«*Ἐτσι προχώρησα στὸ σκοτεινὸ μονοπάτι*

κι ἔστριψα στὸ περβόλι μου κι ἔσκαψα κι ἔθαψα τὸ καλὰ μὲ

καὶ πάλι ψιθύρισα θὰ γίνῃ ἀνάσταση μὴν ἀυγὴ

πὼς λάμπουν τὴν ἀνοιξὴ τὰ δέντρα θὰ ροδαμίσῃ τοῦ ὄρθρου ἡ μαρμαρυγὴ

θὰ ξαναγίνει πέλαιο καὶ πάλι τὸ κύμα θὰ τινάζῃ τὴν Ἀφροδίτη

εἴμαστε ὁ σπόρος πὺ πεθαίνει..»

(Μνήμη Α΄, Γιώργος Σεφέρης)

Αλλού ο σπόρος αποκτά επαναστατική δύναμη, όπως στο περίφημο ποίημα «Ο Οδηγητής» στο εγερτήριας πνοής επικό ποίημα «Το φως που καίει» του ποιητή Κώστα Βάρναλη:

*«Δεν είμ' εγώ σπορά της Τύχης, ο πλαστοουργός της νιας ζωής.
Εγώ 'μαι τέκνο της Ανάγκης κι ώριμο τέκνο της Οργής.
Δεν κατεβαίνω από τα νέφη, γιατί δε μ' έστειλε κανείς
Πατέρας, τάχα παρηγόρια για σένα, σκλάβε, που πονείς.*

*Ένας δεν είμαι, μα χιλιάδες! Όχι μονάχα οι ζωντανοί—
κι οι πεθαμένοι μ' ακλουθάνε σε μian αράδα σκοτεινή.
Μα κι όσοι αγέννητοι, χιλιάδες άπλαστοι ακόμα με βλογούν
κι όλοι ακουμπάνε τα σπαθιά τους απάνω μου και τα λυγούν»*

Με παρεμφερή έννοια το αντιλαμβάνεται και ο παγκόσμιος ποιητής Πάμπλο Νερούντα στο «Cancion de Gesta» - «Επικό τραγούδι»:

*«Γιατί στην Κούβα βλάστησ' ένας σπόρος
χιλιάκριβος με χίλιες προσδοκίες:
της περηφάνιας μας ο σπόρος, χρόνια
πληγές γεμάτος, πατημένος, πέφτει
στις γράνες, και υψώνονται οι σημαίες
μιας Επανάστασης Αμερικάνας».*

Πάντα συνηθίζουμε και λέμε πως «αλλάζει ο κόσμος» ή «ο κόσμος άλλαξε», όπως έκαναν οι άνθρωποι και στο παρελθόν, σε όλες τις κοινωνίες, καθώς οι κοινωνίες εξελίσσονταν κάθε τόσο και οι παλιοί αντίκριζαν συνήθως το καινούριο με επιφύλαξη και προκατάληψη. Στην ουσία όμως ελάχιστα αλλάζουν τα πράγματα. Τα φαινόμενα που δυσκολεύουν τη ζωή του ανθρώπου επαναλαμβάνονται. Οι πόλεμοι, οι κατακτήσεις και οι εχθρικές επιθέσεις των πλούσιων και ισχυρών εναντίον των πιο φτωχών και αδύναμων, όπως και οι επιδημίες και οι λεγόμενες θεομηνίες δεν έπαψαν ποτέ. Όμως η φυσική δύναμη του σπόρου διαθέτει μια μοναδική ικανότητα, μian αξεπέραστη ιδιότητα που στέκει πέρα από όλα αυτά. Βλασταίνει, καρπίζει, μεταφυτεύεται, προσαρμόζεται, αναπροσαρμόζεται, παράγει νέες ποικιλίες αξιοθαύμαστες και εξακολουθεί μέσα από μια αέναη και εξελικτική πορεία να αποτελεί πρωταρχική και απαραίτητη γενουσιουργό, ζωοφόρα και ζωοδότρα δύναμη, που μπορεί εύλογα να συγκριθεί ή καλύτερα να παραλληλισθεί με την πεισματική και αναγεννησιακή δύναμη του ανθρώπου ο οποίος, ακόμη και όταν

εξαναγκάζεται να υποστεί τα πάνδεινα, κι αν ξεριζωθεί από τη γη των προγόνων του, κι αν αλλάξει πατρίδα, κι αν μεταφερθεί ακόμη και στις πιο άγνωστες και ακατάλληλες για την κρίση και τις συνθήκες του συνθήκες, μπορεί να γνωρίζει από ένστικτο ή να μαθαίνει από ανάγκη να προσαρμόζεται, να ζει μια δεύτερη ζωή και να παράγει τους καρπούς του. Πολλές φορές μάλιστα διατηρημένοι για χρόνια σπόροι, προφυλαγμένοι σε κατάλληλες συνθήκες, και προστατευμένοι απ' την βαθιά αγάπη και στοργή ενός μετανάστη ή πρόσφυγα, αλλά ακόμη και παρατημένοι και απροστάτευτοι, μπορεί να κάνουν θαύματα στη νέα γη που τους φιλοξενεί, όπως ακριβώς συμβαίνει συχνά και με καταδιωγμένα άτομα που μεγαλουργούν στις πιο αντίξοες συνθήκες εξαναγκασμένα να προσαρμοστούν όχι μόνο για να επιβιώσουν αλλά και για να ζήσουν. Γιατί άλλο επιβίωση και άλλο ζωή.

Ο βιασμός της Μητέρας Φύσης παραμένει ένα πρωταρχικό ζήτημα που πρέπει καθημερινά να μας απασχολεί. Η φύση, από τις αχρείες επεμβάσεις και καταστροφές που υφίσταται το περιβάλλον της χλωρίδας και της πανίδας, παρά την εκδίκηση στην οποία αναγκάζεται να καταφύγει η ίδια ενάντια στον άνθρωπο, από αντίδραση για την διάσωσή της, για να διατηρήσει ζωντανό ό, τι μπορεί ακόμη να σωθεί μετά από τόσες εχθρικές επιθέσεις που έχει υποστεί, εξακολουθεί να παραμένει γενναιοδωρή απέναντί μας. Και οι σπόροι, που είναι τα πιο ευλογημένα και ωφέλιμα παιδιά της, εγγυώνται την παραγωγική και ευεργετική για τον άνθρωπο και την πλάση συνέχεια του κόσμου μας.

Θωμάς Κοροβίνης

— Réseau Semences Paysannes

I N T R O D U C T I O N

Sowing and dispersal. Rape of Mother Nature and the uprooting of seeds, persons, and peoples.

But that is what seeds are like, somehow, somewhere, intentionally or by accident, they take root, and the story goes on... They may survive or perish. They may sprout or wither. They may rot or prosper. Being born and dying or being born and giving birth. It depends... Each seed can sprout a weak seedling or reach the peak of its output. Depending on its nature, its origin, its race, its resilience, depending on the quality of the soil, how much it is cared for, the weather, so goes the new life that comes to light and will offer its fruit. Yet the resilience of seeds is proverbial. The history of seeds is enmeshed with the history of humankind, it lives alongside the historical journey of the known world, from its very beginning to the present... And beyond...

Primitive societies developed a beneficial - for their contemporaries and for us, the future generations - treatment of the value of all the seeds they collected, cultivated and used, passing down the wisdom of their experience from generation to generation, to friends and enemies alike, whether willingly or unwillingly, sometimes in a spirit of competition and exploitation, and sometimes in a spirit of exchange and solidarity.

Sowing, as a generative natural force, acquired cosmogenic dimensions in the common perception, and metaphorically expanded into the fields of the intellect, religion, philosophy, and poetry. Wheat for example, once its high nutritional value for human survival was discovered and appreciated, especially in times of food poverty, acquired mythical and metaphysical properties, especially in the form of different varieties of bread, the ultimate staple; wheat has never ceased to be considered holy among all of the peoples of this earth.

The migration of individuals, groups, and peoples, whether involuntary as a result of displacement, economic need, and various types of political persecution, or voluntary as a result of settlements and colonization, contributed to the transfer, dissemination, transplantation of physical or ideological seeds throughout history and all over the planet. The primary matrix of life, the natural environment, the earth, with the help of water, light and air, hosts and raises the seeds like a loving mother, and they flourish and regrow, producing new life endlessly and maintaining the food cycle in constant operation and prosperity.

The gospel passage “A sower went out to sow his seed”, by Luke the Evangelist, transports us to an agricultural environment.

At the same time, the parable interprets itself. The sower is none other than Christ, feeding humanity with the seed of his word. Theologically, it is interpreted as being the living word of the living God for the living people seeking salvation.

Seeds, because they are reborn in one way or another and are never lost, are so powerful that they can never be beaten. One example is the parable-style poem by Thessaloniki poet Dinos Christianopoulos, which has become a slogan and is even used in graffiti artwork - “*what didn’t you do to bury me/ but you forgot that I was a seed*”, he writes, indicating faith in the value and immortality of that primal power. (Small poems)

The same poet refers to the concepts of seeds in another extract: “*The nights cannot be uprooted from within us/ their seeds sprout a dark, dark forest/ with fear living in its thickets*”. (The Forest)

In a verse by the famous Greek poet, Odysseus Elytis, seed has cosmogenic properties: “*I was in the sixth month of my love/ and in my entrails stirred a precious seed/ THIS WORLD, this small world the great!*”

(Axion Esti, translated by Edmund Keeley © George Savidis)

Another version of its importance is encountered in the use of the concept of seed, in the poetry of George Seferis:

“*So I continued along the dark
path/ and turned into my garden
and dug and buried the reed/ and again
I whispered: some morning the resurrection will come/
dawn’s light will glow red as trees
blossom in spring/ the sea will be
born again, and the wave will again fling
forth Aphrodite./ We are the seed
that dies...*”

(Memory I, George Seferis, translated by Edmund Keeley © Philip Sherrard)

Elsewhere, seed acquires a revolutionary dynamic, such as in the famous “Guide”, included in the epic poem “The burning light” by Kostas Varnalis:

I was not born out of chance

*Not the creation of those who are young
Not the creation of those who are young*

I'm but the child of your needs

*and the mature state of your rage.
I'm not descending from the heavens*

*for no one sent me out of nowhere.
I am the father, nay, the comfort*

for you, slaves, who feel my pain

*There is more than one, there are thousands! And not just the ones still alive -
our proud dead follow in my footsteps*

*in a dark never-ending line.
But even thousands still unborn*

*people still not of this world.
They bless me, raise their swords*

and rest their faith unto me.

[Translator's note: translation taken from https://stixoi.info/stixoi.php?info=Translations&act=details&t_id=13109]

A similar view is shared by the world-renowned poet Pablo Neruda in his “Cancion de Gesta” - “Epic song”:

*“I mean a seed grows in Cuba
a thousand times a thousand loved and awaited,
I mean the seed of our dignity
for so long wounded and trampled under*

*falls into the furrow, and the flags of
America's revolution rise into the day".*

[Translated by Richard Schaaf]

We commonly say that "the world changes", or "the world has changed", as people did in the past, in every society, as societies evolved, and the older generations tended to view the changes with reservations and some prejudice. In essence, however, things barely change. The things that make human life difficult tend to repeat themselves. Wars, conquests, and hostile attacks by the rich and powerful against the poor and the weak, and epidemics and so-called Acts of God, have never ceased. But the natural strength of the seed has a unique ability, an insurmountable characteristic that goes beyond all of this. It sprouts, flowers, transplants itself, adapts, readjusts itself, produces new, admirable varieties and persists through a perpetual course to constitute a primary and unparalleled generative, life-bearing and life-giving force, that can reasonably be compared to the stubborn and regenerative power of humans who, even when forced to suffer, to be uprooted from the land of their forefathers, to change homelands, to move to the strangest and most unsuitable conditions for their constitution, know by instinct or learn by necessity to adapt, to live a second life and to bear its fruit. In fact, quite often, seeds preserved for many years, sheltered from the elements and protected thanks to the profound love and tenderness of a migrant or refugee, but sometimes also abandoned and unprotected, can bear miracles in the new land that hosts them, in the exact same way as persecuted individuals that flourish in adversity, forced to adapt not only to survive but also to live. Because surviving is one thing and living quite another.

The way Mother Nature is raped on a daily basis remains an issue that should concern us at all times. Nature continues to be generous towards us, despite the unscrupulous interventions and destruction that the flora and fauna have to suffer, despite the revenge to which it is forced to resort against humans, for its own salvation, to keep alive what can still be saved after so many hostile attacks. And seeds, nature's most blessed and useful children, guarantee the continuity of this world, to the benefit of humankind and planet.

Thomas Korovinis

**ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ - ΙΣΤΟΡΙΕΣ
ΓΙΑ ΣΠΟΡΟΥΣ & ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ**

*TESTIMONIES @ STORIES
ABOUT SEEDS AND MIGRANTS*

~ Αιγίλοπας - Aegilops

~ Αιγίλοπας - Aegilops

~ Αιγίλοπας - Aegilops

Aiden

Κατάγομαι από την Τουρκία, είμαι δημοσιογράφος και εδώ και τέσσερα χρόνια ζω στην Αθήνα. Αυτό που θέλω να μοιραστώ είναι πως υπάρχει μια λέξη στα τούρκικα η οποία έχει δύο διαφορετικές έννοιες. Η μία έννοια της λέξης « sürgün» είναι εξορία από την χώρα” και η δεύτερη έννοια είναι “νεαρό φυτό”. Ως εξόριστος από την Τουρκία που πλέον ζω στην Ελλάδα νιώθω σαν ένα νέο φυτό που ξεκινάω μια νέα ζωή σε νέο έδαφος.

Aiden

I come from Turkey, I am a journalist, and I have lived in Athens for the last four years. What I want to share is a word in Turkish, that has two different meanings. One meaning of the word “sürgün” is exile from your country, and the other meaning is ‘young plant’. As an exile from Turkey, I now live in Greece and feel like a young plant, starting a new life in new ground.

Εύη Κουτρομπάκη

Η κληματαριά της αυλής

Θυμάμαι πάντα τη γιαγιά μου, τη Δοξίτσα Κουτρομπάκη, το γένος Πουλάκη, από τη Γαλιμή της επαρχίας Προκονήσων της Μικράς Ασίας, να περπατάει ασταμάτητα κάτω απ' την τρυφερή εποπτεία της κληματαριάς της πίσω αυλής, όποτε είχε βάσανα και προβλήματα να λύσει στην καινούργια της πατρίδα, την Αμμουλιανή. Κάτω από το ξεκαρβαλωμένο κύρος της γερασμένης αυτής ρίζας ένιωθε πως βρισκόταν στους απέραντους αμπελώνες της πατρίδας που άφησε πίσω. Πίστευε πως το γέρικο φυτό φύλαγε τα μυστικά της. Μόνο στη βαθιά σκιά της μεγάλης της αγκαλιάς, έμαθε στους πέντε γιους και τα πολλά εγγόνια της να συλλαβίζουν τον καινούργιο κόσμο από την αρχή. Όταν εκδιώχθηκαν από την παλιά πατρίδα, ο πατέρας της, ο Γιαννίκος Πουλάκης, ξερίζωσε μια ρίζα από το αμπέλι του για να το φυτέψει στην καινούργια γη. Στη διάρκεια του ταξιδιού με το καράβι για την καινούργια άγνωστη πατρίδα, την ίδια έγνοια που είχε για τα παιδιά και τη γυναίκα του, είχε και για τη ρίζα του αμπελιού. Τί άλλο θα μπορούσε να τον δένει με τη γη που άφηνε οριστικά πίσω του; Όταν έφτασαν στο Αίγιο, η πρώτη του έγνοια ήταν να τη φυτέψει, έξω από τη χαμοκέλα που έμεναν. Όταν πια, στον τότε συσκοτισμένο εκείνο κόσμο, τους όρισαν πως το μακρινό καλογερονήσι, που το σκίαζε ο Άθωνας, θα ήταν η καινούργια μόνιμη τους πατρίδα, αρπάχτηκαν από το άγνωστο και πετώντας πάνω από χάρτες αξιοσημειώσιμους, πάτησαν την άγνωστη γη της νήσου Αμμουλιανής. Η πρώτη έγνοια του Γιαννίκου Πουλάκη, του προπάππου μου, ήταν να φυτέψει έξω από το χαμόσπιτο του εποικισμού που τους δόθηκε, την πολύτιμη κληματαριά του. Όσο το φυτό πρόκοβε και σκίαζε, τόσο η βαθιά μνήμη των προγόνων του που ήταν θαμμένοι στην πατρώα γη, έπαιρνε σχήμα. Όταν ο μπάμπας Γιαννίκος έγινε μεσοαστική σκόνη, το ιερό καθήκον της επιμέλειας της κληματαριάς το ανέλαβε η γιαγιά μου. Μόνο κάτω από τον ίσκιο της και τον ταπεινό ορίζοντα της μεγαλοπρέπειάς της, μπορούσε να ξεδιαλύνει το χρόνο και τη φτώχεια που ήταν πηχτά σαν το ζυμάρι της μάνας της. Άφηνε όλα τα πετεινά του ουρανού να την κορφολογούν και είχε μια κρυφή ελπίδα πως τα μεταναστευτικά πουλιά καθώς θα περνούσαν πάνω απ' της παλιάς πατρίδας της τον ουρανό, μπορεί να έφτυναν καμιά ρόγα, στα χώματα της, έτσι, για τα χαιρετίσματα. Αυτή την αγάπη για το πολύτιμο φυτό την μετέδωσε στα παιδιά και τα εγγόνια της η κυρα Δοξίτσα.

Πέρασα τα καλοκαίρια της εφηβικής ζωής μου στον ίσκιο της, συλλαβίζοντας μες στην κοχλάζουσα αποχαύνωση του καλοκαιριού τα σχέδια και τα όνειρα μου. Κάτω από το πυκνό της φύλλωμα συλλάβισα όλα τα ανεπίδοτα θαύματα που

ονειρεύτηκε. Και υπήρξαν φορές που λίγο πριν δύσει ο ήλιος, ή λίγο πριν χαράξει, θα ορκιζόμουν πως είδα τη γιαγιά μου να βγάξει τα γυαλιά της βιαστικά από το πρόσωπο και να ξετινάξει με μια αστραπιαία κίνηση κάθε ανορθόγραφη στιγμή από τη ράχη της ημέρας μου, ύστερα να ορθώνεται σιπτή, να με φιλά στο μέτωπο, να με αποκαλεί «γιαβρί» της και «τζιγέρι» της και να χάνεται. Τα μαιταιόδοξα κρωξίματα του κέρδους, τα σχέδια επί χάρτου για οικονομική ανέλιξη, η σύγχρονη καταβύθιση προς ένα σύμπαν σαθρό, ψυχρό και απομαγευμένο, κατάπιαν και την κληματαριά της παλιάς μας αυλής. Στη θέση της, τα τελευταία χρόνια που η Αμμουλιανή έγινε από προσφυγόνισι, δημοφιλής τουριστικός προορισμός, ορθώνεται συγκρότημα ενοικιαζομένων loft. Στις νέες οικονομικές λεωφόρους που έχουν χαραχτεί για ένα μέλλον οικονομικά αδιαπραγμάτευτο, το στίγμα της μακράς ζωής της αποτελεί κίνδυνο για τα θεμέλια του νεότευκτου μοντέρνου οικοδομήματος. Είναι κάτι βράδια που βλέπω στο όνειρο μου πως η κληματαριά μας, πάνοπλη, ξεκινά τη μεγάλη περιπέτεια του επαναπατρισμού. Τα κλαδιά της γίνονται φτερούγες που χτυπούν ασταμάτητα. Πετά πάνω από γκρεμούς αρχαίους, διαπερνώντας γενεές, και παρελθόντα πηχτά κι αδιαπέραστα, οικεία μαζί και σκοτεινά, στέκεται για λίγο στις δεκαετίες για να ξαποστάσει και σπρώχνοντας ό,τι τη βαραίνει, επιχειρεί το απολύτως αδύνατον. Να φτάσει από κει που ξεκίνησε. Και μόλις φτάσει στο μεγάλο αμπελώνα της Γαλιμής, που τη γέννησε, ρίχνεται από ψηλά όπως το γεράκι και πάει και φυτεύει τις ρίζες της εκεί μπροστά από την πόρτα του υποστατικού για να την βλέπει ο μπάρμπα Γιαννίκος που μεγαλώνει και να καμαρώνει και η κόρη του η Δοξίτσα να μαζεύει τις κλιματσίδες της και να χαίρεται.

Evi Koutroumbaki

The vine in our courtyard

I always remember my grandmother, Doxitsa Koutroumbaki, née Poulaki, from Galimi in Prokonisoi in Asia Minor, walking back and forth under the tender eye of the vine in our back yard, whenever she had troubles and problems to solve in her new homeland, Ammouliani. Under the faded glory of the elderly vine, she felt transported back to the endless vineyards of the home she left behind. She believed that the ancient plant would keep her secrets. In the deep shade of that great embrace, she taught her five sons and many grandchildren to spell out the new world from the beginning. When they were expelled from the old homeland, her father, Giannikos Poulakis, uprooted one of the vines in his vineyard, to plant in the new land. During the boat trip to their new, unknown home, he was as concerned and caring about the vine as he was about his wife and children. What

else could tie him to the land he left behind forever? When they got to Aeghio, his first concern was to replant it outside the hut where they were staying. When, eventually, in that dark world, they were told that the distant isle in the shadow of Mount Athos would be their new permanent home, they clutched the unknown and flew over unused maps, setting foot on the barren soil of Ammouliani island. The first thing Giannikos Poulakis, my great-grandfather, thought to do was to replant his precious vine outside the humble home they were given. As the plant thrived and provided its shade, the deep memory of his forefathers, buried in the homeland, took shape. When old Giannikos became stardust himself, it was my grandmother who took over the holy duty of caring for the vine. Only under its shadow and the humble horizon of its magnificence could she unravel time and the poverty that was as dense and thick as her mother's bread-dough. She let all the creatures of the sky enjoy its tender shoots, secretly hoping that the migratory birds would drop a stray grape to the ground as they passed over the old homeland, bringing her greetings. Granny Doxitsa passed on her love for the precious plant to her children and to her grandchildren.

I spent my adolescent summers in its shade, forming plans and dreams in my head in the lazy, hot summertime. Under its dense foliage, I spelled out all the unattainable miracles of my dreams. And there were times, just before sunset or at dawn, when I could swear I saw my grandmother hastily take off her glasses and flick every misspelled moment off the back of my day, stand up tall and kiss my forehead, calling me her "yavri" and her "jiyeri" [translator's note: Turkish endearments] and then disappearing. The vain squawking of profit, the plans on paper for economic growth, the modern descent into a rotten, cold and demystified universe swallowed our old courtyard's vine. In its place, in recent years when Ammouliani has gone from refugee island to popular tourist destination, rises a complex of lofts for rent. In the new economic highways built for a financially non-negotiable future, the mark of its long life presents a danger to the foundations of the newly-built modern structure.

Sometimes, at night, I dream that our vine armours up to begin the great adventure of repatriation. Its branches become wings, beating endlessly. It flies over ancient rocks, through generations, through a thick and impenetrable past that is familiar yet dark, taking a breath between decades, pushing away its burdens and attempting the absolutely impossible. To arrive back where it began. And as soon as it arrives at the big vineyard in Galimi, its birth-place, it drops from above like a hawk, and plants its roots next to the door of the homestead, where old Giannikos can proudly watch it grow, and where his daughter Doxitsa can joyfully gather its tendrils.

~ Réseau Semences Paysannes

Θωμάς Κοροβίνης

Το Μούρκι

Στην παράλια βορειοδυτική Χίο, λίγο πιο μέσα απ' την ασημένια, κροκαλωτή ακρογιαλιά της Βολισσού, της λιθόκτιστης μικροπολιτείας υψίστου αρχιτεκτονικού κάλλους και φυσικής σαγήνης, κάμποσα μέτρα πεζή, ανάμεσα σε θύσανους, θάμνους, αδέσποτες κυδωνιές και μικρές περιφραγμένες αγροικίες, θ' ανταμώνσεις το Μούρκι. Απαράτηρητο περνάει. Ένα μικρό κτηματάκι με ένα συντηρημένο λίθινο καλύβι, ένα νεροπήγαδο κι ένα φούρνο, κι ένα πάμπλουτο μπερεκέτι στον κήπο, που ανάλογα με την εποχή, η σοδειά μπορεί να θρέψει καθημερινώς άνετα μια φαμίλια εθισμένη να διαιτάται με χόρτα, ζαρζαβιάτα και καρπούς. Το κουμάσι είναι για ταγή και φρέσκα αυγά, όχι για μαγείρεμα κοτόπουλου. Εδώ όλα αγαπιούνται το ίδιο, χώμα κι ουρανός, σκυλιά και άνθρωποι, το πράσινο και το γαλάζιο που αντανακλάται αστραφτερά μα ταπεινά στα χρώματα και στη μορφή του αγρότη που με περισσή λαχτάρα το φροντίζει. Όταν το ανέλαβε ο νέος διαχειριστής του, το Μούρκι, κοπρισμένο απ' την πολύχρονη βοσκή βαρβάτων βοοειδών, του είχε κληροδοτήσει ένα παχύ στρώμα κοπρισμένης αφράτης γης

που με την αγάπη, το μεράκι και την αξιοσύνη του, την όργωσε, την έσπειρε κι άφησε ελεύθερα τ' αγαθά να αυγαταίνουν σε μια περίπλοκη, ειρηνική συνύπαρξη, κι έβλεπες την καρπουζιά να σκαρφαλώνει πάνω στο κορμί της φασολιάς και τα ζόγια ν' ανταγωνίζονται τα θεόρατα σπανάκια για να ρουφήξουν το φως του ήλιου. Ο συνετός και καματερός θνητός, όταν τιμά τη γη που τον φιλοξενεί, του το ανταποδίδει στο διηνεκές με πολλαπλά πεσκέσια. Είναι χρέος μας, ημών των τσιμεντοθρεμμένων, η απότιση τιμής στο ευλογημένο χώμα, κι ας μην το εννοούν οι πιο πολλοί. Τί λέει ο Σεφέρης; «Εγώ δεν είμαι σαν τους άλλους, γιατί τιμώ την σπάταλη μητέρα»! Όταν σηκώνουν το κεφάλι, αυτοί οι λίγοι, ύστερα από μια ώρα σκυφτής δουλειάς, με το τσαπί και το φτυάρι, αντικρίζουν τα ύψη με άλλη ψυχή έχοντας ευφρανθεί απ' την ηδονή της προσφοράς τους. Ένα κουκούτσι φυτεμένο καϊσιάς μπορεί να δώσει τρεψιλαρύγκια απόλαυση ποικίλη σε κόσμο και ντουινιά σε δυο τρία χρόνια.

Θυμήθηκα νοσταλγικά, με αγαλλίαση, το αγαπημένο μου Μούρκι, στο οποίο ευτύχησα να φιλοξενηθώ πριν κάμποσα χρόνια, διαβάζοντας σήμερα, Σάββατο, στην εφ. Συν, μια συνέντευξη του ιδιοκτήτη του, σήμερα, Σάββατο, που έβαλε πλώρη και γι' αλλού, και αύξησε τις ενασχολήσεις του με τα ευεργετικά κιώτικα χώματα καλλιεργώντας στην Καλλιμασιά τα ευωδιαστά, μοναδικά στον πλανήτη κιώτικα σχίνα –εκτός από τα λιόδεντρα. Ένας απίθανος άνθρωπος, γλυκός, εργασιομανής, σοφός, με βαθιά, αδιάπτωτη σχέση με την παράδοση, με το κεφάλι ψηλά, και με την συνείδηση πάντα σε αγωνιστική έξαρση για να μην ξεπουληθεί οριστικά ο τόπος μας απ' τους αγιογδύτες και τα ξεφτελισμένα τσιράκι των εταιριών, με δεκαπέντε πεζογραφήματα, εργόχειρα αξιώσεων, κομψοτεχνήματα λόγου και ουσίας, ο φίλος κι αδερφός μου Γιάννης Μακριδάκης.

Thomas Korovinis

Mourki

You will find Mourki on the coast of north-western Chios, just after the silver, pebbled beach of Volissos, the miniature stone city of incredible architectural beauty and natural splendour, after several metres on foot, among tufts, bushes, stray quince trees and small fenced farmhouses. It goes practically unnoticed. A small holding with a well-preserved stone hut, a well and an oven, and an immensely fertile garden, capable, depending on the season, of comfortably feeding a family addicted to meals of greens, vegetables, and fruits on a daily basis. The hen-coop is for feeding and fresh eggs, not for cooking chicken. Everything here is loved the same, earth and sky, dogs, and people, the green and the blue that is reflected

brightly but humbly in the colours and form of the farmer who lovingly cares for it all. When the new manager took over, Mourki came with a thick layer of manure, the result of many years of grazing by hefty cattle; he lovingly ploughed and sowed the earth, and allowed the crops to multiply in complex, peaceful coexistence, so that you could see the watermelon plant climb up the body of the beanstalk, and the sow thistles compete with the huge spinach to suck in the glorious sunlight. When a wise and capable human honours the land that hosts him, then nature returns the favour in perpetuity, with multiple gifts. It is our duty, the duty of us cement-raised humans, to pay tribute to the blessed earth, even if most of us don't mean it. What is it Seferis says? "I'm not like the others, I honour the wasteful mother"! When those few lift their heads after an hour bent over the hoe and the shovel, they face the heights with a different soul, having delighted in the pleasure of their offering. A planted apricot stone can tickle the palate of many a taster in just two or three years.

I remembered my beloved Mourki, where I was fortunate enough to stay several years ago, because today, Saturday, I read in Ef.Syn. newspaper an interview of its owner; he set forth for other fertile fields on the island of Chios, and Kallimasia in particular, and increased his business to include - besides his olive groves - the island's unique aromatic mastic trees. A wonderful, sweet man, a workaholic, wise and with a deep, unbreakable connection to tradition, with his head held high and his conscience on constant alert to prevent the land from selling out to corporate greed, with fifteen reputable books to his name, my friend and brother, Giannis Makridakis.

Πρόδρομος Χριστοφορίδης

Ο Νίκος όταν γύρισε από την Πολωνία που ήταν πολιτικός πρόσφυγας έφερε μαζί του μια ρίζα αμπέλου. Στο χωριό του Πηλίου όρους, τον Άγιο Βλάση, στο πατρικό της γυναίκας του, η οποία ήταν επίσης πολιτικός πρόσφυγας, υπήρχε ένα γέρικο κλήμα. Δίπλα του ο Νίκος φύτεψε το νέο κλήμα και σαν ρίζωσε, τα αδελφοποίησε. Αυτή η αδελφοποίηση απέδωσε σύντομα καρπούς. Ενώνοντάς τα, μετά από λίγο καιρό, το νέο πήρε δύναμη από τη ρίζα του παλιού και το παλιό πέταξε νέα φιντανία.

Πρόδρομος Χριστοφορίδης

Μια φορά κι έναν καιρό, στους αρχαίους χρόνους, ας πούμε στον Β΄ ελληνικό αποικισμό, ένα παλικάρι πήρε την οικογένεια και πήγε να βρει νέα πατρίδα. Εκεί στη Μικρά Ασία ρίζωσε, έφτιαξε προκοπή αλλά πάντα ο νους του γύριζε στους γονείς που άφησε πίσω και θυμόταν η κληματαριά που τους δρόσιζε τα καλοκαίρια με τον ίσκιο της, και γι' αυτήν μιλούσε στα παιδιά του και τα παιδιά των παιδιών του. Πέρασαν πάρα πολλά χρόνια και στη οικογένεια συντηρούνταν η ανάμνηση της παλιάς πατρίδας και της κληματαριάς που περιγραφόταν πλέον σα παραμύθι από γενιά σε γενιά. Κάποια χρονική περίοδο, ας πούμε το 1071, ήρθαν κάποιοι νέοι γείτονες που κατέλαβαν τα γειτονιά και χωράφια. Πότε είχαν καλές πότε είχαν κακές σχέσεις με τους νεοφερμένους και η ζωή συνεχιζόταν. Πέρασαν σχεδόν 1000 χρόνια, η κατάσταση χειροτερεύει και κάποια στιγμή είπαν ότι δεν πάει άλλο, θα γυρίσουμε στην παλιά πατρίδα των προγόνων. Αποφάσισαν να πάρουν ενθύμιο μια ρίζα από τα κλήματα που καλλιεργούσαν. Σαν έφτασαν στην παλιά πατρίδα, αλλιώς τα περίμεναν κι αλλιώς τα βρήκαν. Τα παλιά πατρικά ήταν ερειπωμένα και η περίφημη κληματαριά σχεδόν ψυχορραγούσε και που και που πετούσε ένα φυλλαράκι, για καρπό ούτε λόγος. Αφού έστησαν το σπιτικό τους, φύτεψαν και το κλήμα που έφεραν μαζί τους δίπλα στο γέρικο. Μετά από λίγο καιρό το νέο κλήμα πέταξε βλαστάρια, σημάδι ότι ρίζωσε. Τον επόμενο χρόνο το παλιό και το νέο τα ένωσαν. Την επόμενη χρονιά είδαν το νέο να έχει μεγαλύτερη όρεξη για βλαστάρια και σταφύλια και το γέρικο παλιό να πετάει κι αυτό νέα βλαστάρια και να ξαναβγάζει σταφύλια. Αυτά τα νέα σταφύλια είμαστε όλοι εμείς οι απόγονοι των προσφύγων.

~ Αιγίλοπας - Aegilops

~ Αιγίλοπας - Aegilops

Prodromos Christoforidis

When Nikos returned from Poland, where he went as a political refugee, he brought back a seedling vine. There was an old vine planted in Agios Vlassis village, on Mount Pelion, where his wife - also a political refugee - was raised. Nikos planted the new vine next to it, and when it took root, he grafted the two plants together. This union soon bore fruit. By joining them together, the young plant soon became stronger thanks to the old roots, and the old vine sprouted new buds.

Prodromos Christoforidis

Once upon a time, in ancient times, somewhere around the 2nd Hellenic colonization, a young man took his family and went off to find a new homeland. He put down roots in Asia Minor, but his mind always travelled back to the parents he had left behind; he would remember the shade of the vine that would protect them from the summer heat, and would talk to his children and his children's children about that vine. Many years went by, and the family preserved that memory of the old homeland and the vine, which was now passed down from generation to generation, like a fairy tale. At some point, let's say in 1071, new neighbours arrived, and took over the neighbourhood and the fields. Relations with the newcomers were sometimes good and sometimes bad, and life went on... After almost one thousand years, things got worse, and eventually they decided that things could not continue that way - they decided to return to the land of their forefathers. They decided to take a seedling vine from their fields with them, as a souvenir. Things in the old homeland were not quite the way they expected them to be. The family homes were ruined, and the famous vine was slowly dying, only sprouting a few stray leaves now and then, but never any grapes. After setting up their homes, they planted the seedling next to the ancient vine. Soon, the new vine sprouted leaves, indicating it had taken root. The next year, they grafted the two plants together. And the year after that, they noticed that the new vine was going from strength to strength, and the old vine was sprouting more leaves and new grapes. Those new grapes are all of us - the descendants of refugees.

Γιάννης Μπίλλας

Πριν τρία χρόνια, στα Τρίκαλα, έκανα μια παρουσίαση βιβλίου. Στο βιβλίο αυτό λοιπόν υπάρχει μια ιστορία η οποία μιλάει για μια ηλικιωμένη γυναίκα η οποία κατά την καταστροφή της Σμύρνης έφυγε από το Τσεσμέ της Σμύρνης και πέρασε στην Χίο. Πριν φύγει όμως από την Σμύρνη έβαλε δύο οφθαλμούς από δίφορη λεμονιά κάτω από την γλώσσα της και τους μετέφερε μαζί της. Σήμερα σε όλα τα προσφυγικά σπίτια της Χίου υπάρχει αυτή η ποικιλία λεμονιάς.

Στην ίδια παρουσίαση βιβλίου, στο ακροατήριο υπήρχε μια γυναίκα της οποίας η γιαγιά και ο παππούς της έφυγαν από το Τσεσμέ της Σμύρνης και πήγαν πρόσφυγες στο Πορ ντε Μπουκ της Γαλλίας. Όμως ο παππούς, πριν φύγει από το Τσεσμέ, πήρε μια ρίζα από μαύρη δίφορη συκιά και την φύτεψε στον νέο τόπο που πήγε. Έτσι όλο το Πορ ντε Μπουκ γέμισε με την συγκεκριμένη ποικιλία συκιάς. Η εγγονή των ανθρώπων αυτών, παντρεύτηκε έναν Έλληνα από τα Τρίκαλα, εμένα, και αυτή τη στιγμή στο κτήμα μου έχω δύο συκιές που έφυγαν από το Τσεσμέ της Σμύρνης, ταξίδεψαν στο Πορ ντε Μπουκ και από εκεί στα Τρίκαλα.

Giannis Billas

I did a book presentation in Trikala three years ago. The book told the story of an elderly woman who had left Çeşme in Asia Minor after the destruction of Smyrna and emigrated to Chios. But before fleeing Smyrna, she placed two buds from a double-flowering lemon tree under her tongue and took them with her. Today, all of the refugee homes in Chios have that variety of lemon tree growing outside them.

At the same book presentation, there was a woman in the audience whose grandmother and grandfather fled Çeşme and Smyrna for Port-de-Bouc in France. But before leaving Çeşme, her grandfather took the root of a double-flowering fig tree and planted it in their new home. Eventually, that particular variety of fig tree came to flower throughout Port-de-Bouc. Their granddaughter married a Greek man from Trikala - me - and right now my farm contains two fig trees of a variety that travelled from Çeşme in Smyrna to Port-de-Bouc, and from there to Trikala.

~ Αιγίλοπας - Aegilops

Λόρια Κουτέ

Ο σπόρος που ανοίγει καρδιές

-Θειά, έλα να πάρεις φυτά από παλιά σπόρια. Η γυναίκα καθόταν σε μια καρέκλα πλαστική, στην άκρη της βεράντας, εκεί που χτυπούσε ο ήλιος. Σηκώθηκε αργά. Ήταν σίγουρα πάνω από ογδόντα πέντε αλλά στεκόταν σαν εξηντάρα. Με κοίταξε ζυγίζοντας τις πιθανότητες να της λέω αλήθεια. –Και πού τα βρήκες εσύ τα παλιά σπόρια; Ρώτησε αυστηρά. Κατέβηκα κάτω απ’ το μικρό επιβατικό μου αυτοκίνητο, γεμάτο φυτά σε κάθε σημείο του. Πήγα κοντά της Άρχισα να εξηγούμαι. Άρχισε να χαμογελάει. –Να ψήσω καφέ και πάμε στον κήπο, είπε. Ο κήπος, μια μικρογραφία αυτάρκειας. Τίποτε δεν έλειπε. Ήταν Μάνης. –Τα καρότα και τα παντζάρια αγοραστά, τα χάσαμε χρόνια τώρα, ο άνιθος, ο μαϊντανός και το σέλινο δικά μου, είπε. Και η ντομάτα δική μου! Δική μας! Πως την έσωσε η μάνα μου στην Κατοχή ούτε που ξέρω! Το κάψανε το σπίτι μας Οι Γερμανοί! Ήπιαμε τον καφέ. Σε λιγότερο από μισή ώρα ξεδίπλωσε τόσα παραστατικά της ζωής της, την ιστορία της, δεμένη με τον σπόρο. Μού έδωσε το φασολάκι της μάνας της. Με συμβούλεψε πώς να το καλλιεργήσω. Και με «έδιωξε» να πάω να δουλέψω. Άντε τώρα, ώρα που είναι, «καλοπούλπτα» είπε, και να ξέρεις, ο σπόρος έχει δύναμη, ανοίγει πόρτες και καρδιές. Χαμογέλασε πονηρά σαν κοριτσάκι. Σε ό,τι ταξίδι έκανα τα λόγια της έβαζαν πάντα στις βαλίτσες μου τον σπόρο. Κι ούτε μια φορά δε λάθεψε!

Lauria Coute

The seed that opens up the heart

- Aunty, come and get plants from old seeds.

The woman was sitting in a plastic chair at the edge of the veranda, in the sunlight. She got up slowly. She must have been over eighty-five, but her posture was that of a sixty-year-old. She looked at me, weighing the chances of me telling the truth. - And where did you find the old seeds? She asked me sternly. I stepped out of my little car, overflowing with plants. I approached her and started to explain. Her face broke into a smile. - Let me make us some coffee, and then we can go to the garden, she said. Her garden, a self-contained miniature world. It had everything. It was May. - The carrots and the beets I had to buy, we lost them years ago, but the dill, the parsley, the celery, those are mine, she said. The tomatoes are mine too! Ours! I really can't imagine how my mother saved it during the Occupation! Our house was burnt down by the Germans! We had a coffee. In less than half an hour, she had unfolded her whole life story for me, all linked to seeds. She gave me her mother's green bean seed. She advised me on how to plant it. And then she sent me off to "get to work". Off you go now, I hope you sell it all, and remember - seeds have power, they open up doors and hearts. She smiled again, cheekily, like a young girl. Wherever I travelled, her words added seeds to my luggage. And she was never wrong - not once!

Κώστας Κουτής

Είχα ακούσει τις ιστορίες για τους σπόρους των προσφύγων που έφεραν από τη Μικρασία μετά τον ξεριζωμό στο χωριό μας, για τα καρπούζια τα μεγάλα σαν παιδιά στα μπουστάνια τους και την αγάπη και βαθιά γνώση για τα αμπέλια και την τέχνη του κρασιού. Το είδα και στα αυλές των Αλβανών ή Βούλγαρων οικονομικών μεταναστών στο χωριό μας. Φασόλια και τομάτες και πιπέρια και αλλά μπουστάνια φερμένα από την πατρίδα τους και καλλιεργημένα με τάξη και λίγη κοπριά στην αυλή. Συνταγές δικές τους και νόστιμα πιάτα από το χωριό τους, στα φτωχικά αλλά καθαρά και φιλόξενα σπίτια που νοίκιαζαν στην Ελλάδα, κερασμένα με ρακί ή κρασί από το χωριό τους. Από το 1990 πολλοί Αλβανοί μετανάστες δούλευαν στις ελιές και μάθαιναν από τους ντόπιους δικούς μας την τέχνη της καλλιέργειας της ελιάς και τα τετρίπια της. Το 2000 ως γεωπόνος

του συνεταιρισμού στο χωριό, οι προμηθευτές μας δενδρυλλίων ελιάς από την Πελοπόννησο με ενημέρωναν πως υπήρχε τεράστια αγορά και ροή δενδρυλλίων ελιάς στην Αλβανία με σκοπό την φύτευση σε μεγάλη κλίμακα. Μετά από είκοσι χρόνια πάντα αναρωτιόμουν που φυτεύτηκαν εκείνα τα δέντρα και πως ζουν οι άνθρωποι τώρα εκεί πια. Τον Νοέμβριο του 2024 καλεσμένος από την Αλβανική οργάνωση για τους σπόρους APGR, βρέθηκα στο Ελμπασάν να μεταφέρω γνώσεις και εμπειρίες βιοκαλλιέργειας σε αγρότες. Κατά την ξενάγηση μου σε πολλά χωριά της περιοχής έως και τα Τίρανα ένωσα το αίσθημα βαθιάς οικειότητας με ένα τοπίο με χαμηλούς λόφους, δίπλα σε δεκάδες μικρές και μεγάλες λίμνες, όπου κυριαρχούσε πια η ελιά (και μάλιστα η Κορωνέϊκη) φυτεμένη σε χιλιάδες στρέμματα εκεί που άλλοτε ήταν χωράφια και βοσκοτόποι. Άνθρωποι ευγενικοί και φιλόξενοι, οι περισσότεροι μιλώντας στα ελληνικά, καμάρωναν για τα όμορφα περιβόλια τους και κερνούσαν ρακί με ελίτσα μεζέ και φρέσκο λάδι. Μου είχε όχι μόνο λυθεί η απορία αλλά διαπίστωσα ότι με τους ανθρώπους αυτούς είχα πια να μοιράζομαι ακόμη περισσότερα, λόγω της ελιάς. Και το σημαντικότερο είχα να μοιράζομαι τον κοινό μας πόνο. Για την ξενιτειά, την παλιά και την τωρινή. Σήμερα και αυτοί και εμείς μένουμε να μαζεύουμε τις ελιές μόνοι, όχι μόνο χωρίς εργάτες αλλά χωρίς τους νέους και τα παιδιά μας που φεύγουν για καλύτερο μεροκάματο στην Ευρώπη. Και τσουγκρίζουμε τα ρακοπότηρα με καημό και νοσταλγία.

Kostas Koutis

I had heard stories about the seeds brought to our village by refugees from Asia Minor after the uprooting; about watermelons big as children in their gardens, about their love and deep knowledge of vineyards and the art of wine-making. I saw the same in the courtyards of Albanian or Bulgarian economic migrants in our village. Beans and tomatoes and peppers and other vegetables, brought from their homes and cultivated in orderly rows, with a bit of manure, in their back gardens. Recipes from their countries and delicious dishes from their villages, in the poor but clean and hospitable homes they rented in Greece, served with a glass of home-made raki or wine. Since the 1990s, many Albanian migrants worked in the olive grove and our people would teach them the art and tricks of olive tree cultivation. In year 2000, working as an agriculturalist for the local cooperative, our suppliers of olive seedlings from the Peloponnese told me that there was a huge market for olive seedlings in Albania, intended for large-scale planting. Twenty years later, I have always wondered where those trees were planted and how the

~ Réseau Semences Paysannes

~ Αιγίλωνας - Aegilops

people there are living now. In November 2024, I was invited by the Albanian seed organization APGR to visit Elbasan and teach local farmers about organic farming methods. During my tour of several villages in the area, and as far as Tirana, I felt a sense of deep familiarity with the landscape of low hills and dozens of small or larger lakes, now dominated by hundred of hectares of olive groves (of the Koroneiki variety especially) that had replaced the fields and pasture-lands. Polite and hospitable locals, most of whom could speak Greek, proudly showed us their beautiful vegetable patches, and welcomed us with raki, olives and fresh olive oil. Not only had my question been answered, but I also realized that I now had even more to share with these people, thanks to the olive tree. And most importantly, we shared a common suffering. The suffering of emigration, past and present. Today, both they and we are left to pick our olives alone, not just without workers, but without our children, our youth, who leave to seek a better living in Europe. Left behind, we touch glasses and drink together with nostalgia.

Τάκης Λίτσας

Το φυτό «Γερμανός» ή «Γερμανόχορτο» (Στρώχνον το ελαιαγνόφυλλον ή *Solanum elaeagnifolium*) είναι ένας πρόσφυγας. Υπάρχει η φήμη ότι ήρθε κρυμμένο στην τροφή των αλόγων των Γερμανών όταν κατέκτησαν την Ελλάδα. Στην πραγματικότητα η εξάπλωσή του ξεκίνησε από το λιμάνι της Θεσσαλονίκης όπου αμέσως μετά τον 2ο Παγκόσμιο Πόλεμο τέθηκε σε εφαρμογή το σχέδιο Μάρσαλ από την ΗΠΑ για την ανακατασκευή της Ευρώπης. Έτσι έφεραν μουλάρια, άλογα και γαϊδάρους για να αναστήσουν της αγροτικές περιοχές της Ελλάδας, όπου λόγω της πείνας κατά τη διάρκεια του πολέμου και μετά τον εμφύλιο όλα τα ζώα είχαν εξαφανιστεί. Μέσω των τροφών αυτών και των ίδιων των ζώων έφτασε το Γερμανόχορτο στην Ελλάδα. Κανένα μέσο δεν μπόρεσε να καταπολεμήσει το συγκεκριμένο φυτό, ούτε και χημικά ζιζανιοκτόνα. Πολλαπλασιάζεται με τον σπόρο αλλά και με το ριζικό του σύστημα επομένως με την άρωση των εδαφών με τρακτέρ εξαπλώνεται πολύ εύκολα και έχει καλύψει όλη την Χαλκιδική, την Θεσσαλία και πολλά ακόμα μέρη. Πρέπει να βρεθεί μια λύση ως προς το φυτό αυτό. Στην φάρμα μας προσπαθούμε να εξελίξουμε το φυτό αυτό και όχι να το εξουδετερώσουμε. Επειδή όλα όσα τρώμε σήμερα κάποια στιγμή στο παρελθόν ήταν αγριόχορτα, ο στόχος είναι να βρεθεί ο κατάλληλος ρόλος και το κατάλληλο μέρος για το φυτό αυτό, μιας και είναι τόσο ανθεκτικό.

Takis Litsas

*The silverleaf nightshade plant (*Solanum elaeagnifolium*), also called the “German” in Greek, is a refugee. It is said to have arrived hidden in the feed of the German army’s horses when they occupied Greece. In reality, the plant arrived at the port of Thessaloniki just after World War II, when the Marshall Plan for the restructuring of Europe was put in place by the USA. Mules, horses, and donkeys were brought in to revive the rural areas of Greece, since all livestock had disappeared during the famine years of the World War and the civil war that followed. Silverleaf nightshade (the “German”) arrived in the country through the animal feed and the animals themselves. It is essentially a weed that cannot be eradicated by any means, even chemical herbicides. It multiplies through its seed, but also by means of its root system, which means that when fields are ploughed by tractor, it can spread extremely easily, and now covers the whole of Chalkidiki, Thessaly and many other regions. A solution needs to be found for containing this plant. At our farm, we are trying to ensure its evolution rather than its eradication. Since all of*

the greens that we eat today were actually weeds at some stage in the past, the goal is to find the right role and the right place for this resilient plant.

Matthias Lorimer

Εγώ θα ήθελα να θίξω δύο θέματα: Ένα είναι το πρόβλημα της παγκοσμιοποίησης το οποίο φέρνει επιθετικά είδη, ιούς, βακτήρια κα. Στην Ιταλία αντιμετωπίζουν μεγάλο πρόβλημα με την *Xylella* και οι νέες νομοθεσίες που βγαίνουν για να λύσουν το ζήτημα έχουν ως αποτέλεσμα το μπλοκάρισμα της βιοποικιλότητας. Έτσι δημιουργείται ένας φαύλος κύκλος όπου πηγαίνοντας να λύσεις ένα πρόβλημα δημιουργείς ένα άλλο. Σε αυτή τη διαδικασία ο δικός μας ρόλος αποδυναμώνεται. Ένα ακόμα παράδειγμα ότι οι σπόροι μπορούν να ενώσουν και να δημιουργήσουν κοινότητες χωρίς αποκλεισμούς είναι πως διάφορες ομάδες και στέκια μεταναστών στην Ιταλία ξεκίνησαν ένα εστιατόριο με ντόπια φαγητά από την Αφρική και επειδή η μεταφορά τους από τον τόπο τους ήταν δύσκολη, αποφάσισαν να τα καλλιεργήσουν στην Ιταλία. Ήταν πολύ ενδιαφέρον πως κάποια είδη και ποικιλίες πήγαν πολύ καλά σε συνθήκες θερμοκηπίου και το πως οι άνθρωποι αυτοί ενσωματώθηκαν στην κοινωνία φέρνοντας την δική τους πολιτισμική κληρονομιά.

Matthias Lorimer

*I would like to touch on two subjects. One is the problem of globalization, which brings with it aggressive species, viruses, bacteria, etc. Italy is facing a major problem with the *Xylella* bacterium, and the new legislation introduced in order to solve the problems results in a blockade of biodiversity. This creates a vicious circle, where a new problem is created when you try to solve an existing one. Our own role is weakened within this process. Another example of seeds uniting people and creating inclusive communities, is how various migrant groups and organizations in Italy have started a restaurant serving food from Africa, and because it was difficult to import the ingredients, they decided to cultivate them in Italy. It was very interesting to see how some species and varieties thrived in greenhouse conditions, and how these people became integrated into the local community while introducing their own cultural heritage.*

~ Αιγίλοπας - *Aegilops*

Αλή

Εκεί στα μέρη μας (Συρία) η ζωή ήταν διαφορετική. Αυτό το είδα καλύτερα από τότε που έφτασα εδώ. Είναι σα να φυτεύεις κάπου ένα σπόρο από αλλού και κάθε μέρα λίγο λίγο να μεγαλώνει. Κάθε μέρα που ξυπνάς βρίσκεσαι μπροστά σε εντελώς αλλιώςτικές καταστάσεις. Για να μιλήσω για μένα, στα χώματά μας, στο χωριό μας, για να επιβιώσει, κάθε οικογένεια ασχολείται με την γεωργία και την κτηνοτροφία. Δεν είχαμε ακόμη το σύστημα υδροδότησης των χωραφιών όπως τώρα. Είχα κι εγώ για ενασχόληση την γεωργία. Κάθε μέρα έμπαινα στο περιβόλι με το ίδιο ενδιαφέρον και την ίδια αγωνία. Ο άνθρωπος, όσο μεγαλώνει, ανακαλύπτει ότι αλλάζει επιθυμίες και τρόπους απόλαυσης. Και η δική μου ζωή άλλαξε με την έναρξη του πολέμου. Καταστράφηκαν τα σπίτια μας. Βρεθήκαμε στην ανάγκη να μεταναστεύσουμε. Για μας η ζωή άρχισε να γίνεται ένα διαρκές ταξίδι. Έρχονται στο μυαλό μου αναμνήσεις από την παιδική μου ηλικία, τόσο ιδιαίτερες, που εξακολουθούν να με βοηθούν. Ένας σπόρος που κάπου πέφτει μπορεί να φτάσει σε οποιοδήποτε μέρος του πλανήτη. Όταν φυτεύεις ένα φιντάνι έρχεται πάντοτε μια απάντηση από το χώμα. Με μεγάλο πόθο και επιθυμία φυτεύουμε ένα σπόρο και περιμένουμε την ανάπτυξή του. Μα κι από άλλους παράγοντες εξαρτάται η απόδοσή του. Ένα σπόρος είναι ευτυχισμένος όταν γεννιέται σε περιβάλλον με ήλιο, νερό και καλό κλίμα.

Ali

Life was different where we came from (Syria). I have seen that clearly since I got here. It's like planting a foreign seed in a new place and watching it grow a little every day. Every day, you wake up and face completely different situations. Speaking of myself, where I come from, in my village, to survive, every family is involved in farming and animal husbandry. We didn't have the system for watering the fields like we have now. I too was involved in agriculture. Every day, I would go into the field with the same interest and the same suspense. As we grow older, we discover that our desires, and the ways we enjoy ourselves, change. My own life changed with the beginning of the war. Our homes were destroyed. We found ourselves having to immigrate. For us, life became a constant journey. I have such unique memories from my childhood, that they still help me today. A seed, falling to earth, can arrive at any part of the planet. When you plant a seedling, the earth always delivers an answer. We plant seeds with so much desire and anticipation and wait for it to grow. But its growth depends on other factors, too. A seed is happy when it is born in an environment with sunlight, water, and a good climate.

Salem Alazoak

Ένα άρωμα ελπίδας στην κοιλάδα Bekaa

Το όνομά μου είναι Salem Alazoak. Είμαι σαράντα τριών ετών και κατάγομαι από την πόλη Darayya της Συρίας, όπου σπούδασα γεωργικές επιστήμες με ειδικότητα στα λουλούδια και τα οπωροφόρα δέντρα - αναπαραγωγή, διασταύρωση και κλωνοποίηση. Πριν από τον πόλεμο καλλιεργούσα τριαντάφυλλα στη Συρία και ερχόμουν στον Λίβανο την εποχή της συλλογής φρούτων, επειδή τα χρήματα ήταν καλύτερα. Στον Λίβανο έχουν μεγαλύτερη ποικιλία λουλουδιών, γι' αυτό πήρα πίσω σπόρους στη Συρία και δούλεψα για την αναπαραγωγή τριαντάφυλλων σε όλο και περισσότερους διαφορετικούς τύπους, τόσο για διακόσμηση όσο και για άρωμα. Όλοι είμαστε εξοικειωμένοι με το «τριαντάφυλλο της Δαμασκού», αλλά όχι τόσο με εκείνο από το Darayya. Είναι αλήθεια ότι η γεωργία είναι στο DNA μας. Στο Darayya, καλλιεργούμε το τριαντάφυλλο «Sultani». Είναι πολύ αρωματικά και χρησιμοποιούνται, όπως τα ξαδέρφια τους στη Δαμασκό, για να φτιάξουν ροδόνερο ή για να αρωματίσουν επιδόρπια.

Πριν δραπετεύσω στον Λίβανο, ξέφυγα από απόπειρα κατά της ζωής μου, καθώς και από βομβαρδισμούς. Επέζησα, αλλά έχασα τα πάντα. Μόλις είχα τελειώσει την κατασκευή του νέου μου σπιτιού, αλλά δεν μπόρεσα ποτέ να ζήσω εκεί. Όσο για τα τριαντάφυλλά μου, είχα 420.000 από αυτά, σε 420 χρώματα.

Στην αρχή, σκέφτηκα ότι θα δούλευα για λίγο στον Λίβανο και μετά θα επέστρεφα στη Συρία. Αυτό έγινε το 2012. Στη συνέχεια, η Darayya καταστράφηκε και έγινε αδύνατο να επιστρέψουμε. Έπρεπε να μείνω στον Λίβανο και να ξεκινήσω τη ζωή μου από το μηδέν. Δεν έχω δει τη χώρα μου από τότε. Η γυναίκα μου, η Nahla, και τα παιδιά μας μπόρεσαν να βγουν έξω και ζήτησα από έναν φίλο να φέρει πάνω από 158 ποικιλίες τριαντάφυλλών μου. Έπρεπε να πληρώσω έναν λαθρέμπορο για να τις φέρει πέρα από τα σύνορα. Όταν έφτασαν, μόνο 58 ήταν ακόμα ζωντανές. Είχα χιλιάδες λουλούδια όταν έφτασα στον Λίβανο και ξαφνικά μου έμεινε μόνο μια κούφτα.

Όταν έφτασα εδώ, μου πρότειναν μια απλήρωτη δουλειά που θα μου έδινε μόνο δωρεάν καταλύματα. αρνήθηκα. Γνώρισα τον Ferdinand Beau, έναν Γάλλο γεωπόνο που χρησιμοποιούσε βιολογικές τεχνικές με κομπόστ και άλλα τέτοια. Μέσω αυτού και της συντρόφου του, Λάρα, ανακάλυψα έναν εντελώς νέο κόσμο γεωργίας: τη βιολογική γεωργία. Έτσι ανακάλυψα έναν τρόπο παραγωγής που χρησιμοποιούσαν οι παππούδες μας, αλλά που δεν ονομαζόταν ποτέ «οικολογικός» ή «βιολογικός». Αρχίσαμε να ανταλλάσσουμε σπόρους. Τους έδωσα μερικούς από τους δικούς μου και μου έδωσαν μερικούς σπόρους πατάτας που μου άρεσαν πολύ. Έμαθα πώς να χρησιμοποιώ το λίπασμα και την κοπριά των ζώων ως λίπασμα και στη συνέχεια η Lara με δίδαξε πώς να φτιάχνω διαλύματα από σκόρδο, σαπούνι ή τσουκνίδες για να αντικαταστήσω τα φυτοφάρμακα. Αυτό με εξέπληξε τελείως! Από τότε, έκανα μια στροφή 180 μοιρών προς τα φυσικά προϊόντα και δεν χρησιμοποιώ πλέον χημικά. Μετά από αρκετό καιρό, ο Ferdi και η Lara μου ζήτησαν να βοηθήσω στη δημιουργία ενός εκπαιδευτικού κήπου για τη διάδοση της γεωργικής και οικολογικής τεχνογνωσίας στον Λίβανο. Ξεκίνησε το 2016. Ένα χρόνο αργότερα νοικιάσαμε όλοι μαζί ένα οικόπεδο στο Saadnayel, το γειτονικό χωριό, και γεννήθηκε η κολεκτίβα «Buzurna Juzurna» Λιβανέζων, Σύριων και Γάλλων αγροτών.

Η ομάδα παράγει σπόρους για να διατηρήσει τη βιοποικιλότητα της Μέσης Ανατολής και επίσης να επιτρέψει στους αγρότες να τους εφοδιάσουν. Όσο για μένα, αφού έμαθα να φτιάχνω κομπόστ και φυσικά φυτοφάρμακα, άρχισα να μεταδίδω αυτή τη γνώση, μαζί με την κατανόσή μου για την κοπή, την κλωνοποίηση και την αναπαραγωγή οπωροφόρων δέντρων. Διδάσκω κυρίως παιδιά δώδεκα ετών και άνω που κάποια μέρα μπορεί να έχουν επαγγελματικό μέλλον στη βιολογι-

κή γεωργία. Μοιράζουμε σπόρους και οργανώνουμε εκπαιδευτικά σεμινάρια για Σύρους, Λιβανέζους και Παλαιστίνιους πρόσφυγες που ζουν στον Λίβανο, ώστε να μπορούν να καλλιεργήσουν τα δικά τους οικολογικά τρόφιμα. Προσπαθούμε επίσης να προσεγγίσουμε ένα ευρύτερο κοινό. Στην κοιλάδα Bekaa έχουμε δημιουργήσει εργαστήρια για παραγωγούς γεωργικών προϊόντων από όλο τον αραβικό κόσμο, από το Μαρόκο μέχρι την Παλαιστίνη, ώστε να μπορούν να ανταλλάξουν σπόρους, τεχνικές και εμπειρίες από την περιοχή τους.

Ακριβώς δίπλα στο Buzurna Juzurna συνέχισα να καλλιεργώ τριαντάφυλλα. Ξεκίνησα με έναν κήπο 275 τετραγωνικών μέτρων και τώρα έχω 8.000. Κέρδισα πιστοποιητικό για την καλλιέργεια βιολογικών αρωματικών τριαντάφυλλων. Οι πασχαλίτσες και άλλα έντομα βοηθούν κατά των αφίδων. Αυτές τις μέρες ο κήπος μου περιέχει διακοσμητικά τριαντάφυλλα όπως «Black Magic», «Romeo» και «Halawi». Το πιο όμορφο όμως, αυτό που αναδίδει το πιο γλυκό άρωμα, είναι το «Sultani».. Είναι επίσης αυτό που προσφέρει τα περισσότερα οικονομικά οφέλη. Σήμερα τους πουλάμε ροδοπέταλα και παράγουν 100 τοις εκατό βιολογικό ροδόνηρο.

~ Réseau Semences Paysannes

Salem Alazoak

A scent of hope in the Bekaa valley

My name is Salem Alazoak. I am 43 years old, and I come from Darayya in Syria, where I studied agricultural sciences, specializing in flowers and fruit trees - reproduction, cross-breeding and cloning. Before the war, I used to grow roses in Syria, and I would come to Lebanon during the fruit gathering season because the money was better. Lebanon has a larger variety of flowers, so I took some seeds back to Syria and worked to reproduce more and more types of roses, both for decorative use and for their scent. We are all familiar with the rose of Damascus, but not many people know the rose of Darayya. It is true that agriculture is in our DNA. In Darayya, we cultivate the "Sultani" rose. It is very aromatic and is used, like its cousin in Damascus, to make rosewater, or to add aroma to desserts.

Before escaping to Lebanon, I survived an attempt on my life, as well as the bombings. I survived, but I lost everything. I had just finished building my new home, but I could no longer live there. As for my roses, I had 420,000 of them, in 420 colours.

At the beginning, I thought I would work in Lebanon for a bit and then go back to Syria. That was in 2012. Darayya was eventually destroyed, and it became impossible to go back. I had to stay in Lebanon and start my life again from scratch. I haven't seen my country since then. My wife, Nahla, and our children were able to get out, and I asked a friend to bring more than 158 varieties of my roses. I had to pay a smuggler to get them over the border. When they arrived, only 58 were still alive. I had thousands of flowers when I arrived in Lebanon, and suddenly I had only a handful left.

When I arrived here, they suggested an unpaid job, that would only provide free accommodation. I refused. I met Ferdinand Beau, a French agriculturalist who was using organic techniques, composting and such. Through him and his partner, Lara, I discovered a whole new world of farming: organic farming. I discovered a production method that was used by our grandparents, but which had never been identified as "ecological" or "organic". We started to exchange seeds. I gave them some of mine, and they gave me some potato seeds that I loved. I learned how to use animal manure as fertilizer, and later on Lara taught me how to make solutions of garlic, soap, or nettles to replace pesticides. That really amazed me! Since then, I have turned entirely towards natural products and no longer use any chemicals. Eventually, Ferdi and Lara asked me to help them create an educational garden for the dissemination of agricultural and organic know-how in

Lebanon. It started in 2016. One year later, we rented a plot of land in Saadnayel, the neighbouring village, and that was the beginning of the “Buzurna Juzurna” collective of Lebanese, Syrian and French farmers.

The group produces seeds with the aim of preserving the biodiversity of the Middle East and allowing farmers to acquire stocks. As for me, after learning to make compost and organic pesticides, I started to share that knowledge, together with my understanding of how to prune, clone and reproduce fruit trees. I mainly teach children over the age of 12, who may one day build a career out of organic farming. We share seeds and organize seminars for Syrian refugees, for Lebanese people and Palestinian refugees living in Lebanon, to allow them to cultivate their own organic foods. We also try to approach a broader public. We have created workshops in the Bekaa valley for agricultural producers from the entire Arab world, from Morocco to Palestine, allowing them to exchange seeds, techniques, and experience from their respective regions.

I have continued to grow roses, right next to Buzurna Juzurna. I started with a 275-square metre garden, and now I have 8,000. I won a certificate for the cultivation of organic aromatic roses. Ladybirds and other insects help deal with aphids. These days, my garden contains decorative roses such as “Black Magic”, “Romeo”, and “Halawi”. But the most beautiful rose and the one with the sweetest scent is the “Sultani”. It is also the most profitable variety. Nowadays, we sell rose petals for the production of 100 percent organic rosewater.

Βασίλης

Ένα βράδυ, στην Καστοριά την ώρα που έκλεινα το μαγαζί με ορειβατικά είδη που έχω, ήρθαν έξι μαυροντυμένα παιδιά από Συρία τα οποία θα περνούσαν τα σύνορα εκείνο το βράδυ και ήθελαν να αγοράσουν κάποια είδη πρώτης ανάγκης. Τους βοηθήσαμε και του δώσαμε όλα όσα χρειάζονταν χωρίς αντάλλαγμα. Μιλήσαμε μαζί τους και γνωριστήκαμε, στο τέλος αγκαλιαστήκαμε και ανταλλάξαμε τηλέφωνα για να μπορέσουμε να κρατήσουμε επικοινωνία σε περίπτωση που χρειαστούν βοήθεια και αφού περάσουν από τα σύνορα. Τα παιδιά αυτά έκαναν μια πολύ μεγάλη διαδρομή και αυτή τη στιγμή κάποια βρίσκονται στη Νορβηγία, κάποιοι στην Αυστρία και ένας στην Γερμανία. Υπάρχει ακόμα επαφή μαζί τους και με τις οικογένειες τους. Ένας από αυτούς ήταν μόλις δεκατεσσάρων ετών. Ο

~ Αιγίλοπας - Aegilops

πραγματικός σπόρος που έπεσε σε αυτά τα παιδιά ήταν η έννοια της αλληλεγγύης. Όταν με ευχαρίστησαν και με ρώτησαν πως να μου ανταποδώσουν αυτό που έκανα για αυτούς εγώ τους είπα «όταν έρθει η στιγμή, να κάνετε κι εσείς το ίδιο σε όποιον έχει ανάγκη για βοήθεια».

Vassilis

One night in Kastoria, as I was closing up my shop, which sells climbing gear, six young men from Syria, all dressed in black, who were going to cross the border that night, came and asked to buy some emergency supplies. We helped them and gave them everything they needed, without taking their money. We spoke to them and got to know them a bit; at the end, we hugged and exchanged numbers so we could keep in touch if they needed help after crossing the border. Those young men travelled very far; today, some of them are in Norway, some in Austria, one in Germany. We are still in touch with them and their families. One of them was just 14 years old. The real seed that was planted for those boys, was the concept of solidarity. When they helped me and asked me how they could repay what I did for them, I said that when the time came, they could do the same for someone else who needed help.

Στις 27/09/2015, κατά τη διάρκεια της 5ης Διεθνούς Συνάντησης της οργάνωσης Semences Paysannes στο Pau της Γαλλίας, ξεκίνησε μια πρωτοβουλία - πρόσκληση για δωρεές σπόρων. Η οργάνωση πίσω από αυτή την πρωτοβουλία είναι Λιβανέζικη. Ο λόγος ήταν ότι είχε ξεκινήσει ένας πόλεμος στη Συρία και τα κέντρα φυτογενετικών πόρων που είχαν στοχοποιηθεί για καταστροφή. Αιφνιδιασμένος από αυτή την ιστορία ζήτησα περισσότερες πληροφορίες και οι απαντήσεις μου έκοψαν την ανάσα! Πώς μπορεί κάποιος να είναι τόσο κακόβουλος; Ο στόχος της καταστροφής των αποθεμάτων σπόρων είναι να στερήσουν από τους τοπικούς πληθυσμούς την πρόσβαση σε σπόρους που μπορούν φυσιολογικά να αναπαραχθούν, έτσι ώστε να χάσουν την ικανότητά τους να παράγουν τα δικά τους τρόφιμα και να γίνουν καταναλωτές βιομηχανικών σπόρων (που να μην αναπαράγονται φυσιολογικά). Μόλις η εξάρτηση επιτευχθεί με αυτόν τον τρόπο, κάθε νέα εξουσία δεν θα έχει άλλη επιλογή από το να διαπραγματευτεί με την παγκόσμια χρηματοπιστωτική αγορά. Η χώρα θα αναγκαστεί να διαπραγματευτεί την επισιτιστική της κυριαρχία μόνο μέσω διεθνών εμπορικών συμφωνιών.

Αυτή η έκκληση είχε μεγάλη απήχηση σε μένα. Προσφέρθηκα να βοηθήσω. Ζώντας μεταξύ Γαλλίας και Ελλάδας, μπορούσα να μεταφέρω σπόρους στα ταξίδια μου με το αυτοκίνητο. Μια μέρα, λοιπόν, τον Δεκέμβριο εκείνης της χρονιάς, χτύπησε το τηλέφωνο! Οι σπόροι ήθελαν να ταξιδέψουν στον Λίβανο για να συναντήσουν τους Σύριους αγρότες που επιθυμούσαν να παραμείνουν αυτόνομοι για να θρέψουν τις περιοχές τους. Ζητήθηκε και έγινε! Μετά από συζητήσεις με τους φίλους μου που βρίσκονταν καθ' οδόν για την Ελλάδα, αποφασίσαμε να μεταφέρουμε περίπου 200 κιλά «σπόρους από δυναμικούς πληθυσμούς» σε όλη την Ευρώπη, συμπεριλαμβανομένων και μερικών από το αγρόκτημά μας, κυρίως μαύρα ρεβίθια, σίκαλη και σιτάρι. Τα μεταφέραμε σε ένα σημείο μετεγκατάστασης στη βόρεια Ελλάδα, όχι μακριά από τα σύνορα με την Τουρκία. Τα τελευταία δύο χιλιάδες χιλιόμετρα χωρίστηκαν σε μικρές παρτίδες για να περάσουν τα τελικά σύνορα.

Το 2015, από τους σπόρους που μας είχαν εμπιστευτεί, είχα κρατήσει μια χούφτα από την ποικιλία «μαύρο ρεβίθι». Τη βάλαμε σε καλλιέργεια στο αγρόκτημά μας για να την πολλαπλασιάσουμε και να τη διανεμήσουμε. Είχε μεγάλη επιτυχία, γιατί είναι εξαιρετική στην παρασκευή “χούμους” και άγνωστη. Το 2019, στην 6η Διεθνή Συνάντηση Σπόρων των Γεωργών στο Méze της Γαλλίας, άκουσα για αυτή την περιπλανώμενη ποικιλία. Δεν είχε μεγάλη επιτυχία όταν έφτασε στη Συρία, παραδοσιακά χρησιμοποιείται ως ζωοτροφή. Ένα μάθημα ζωής! Σε μια κουλτού-

ρα μια ποικιλία χρησιμοποιείται για την γαστρονομία, σε μια άλλη χρησιμοποιείται για ζωοτροφή. Μου έδειξε τον βαθμό στον οποίο η γνώση και η τεχνογνωσία που συνδέεται με τους σπόρους συνδέονται επίσης με τους πολιτισμούς και τους ανθρώπους που ζουν στην περιοχή. Το 2024, στην τελευταία συνάντηση - Διεθνές Φόρουμ «Semences Paysannes» στην Αντίμπ, έμαθα ότι αυτή η ποικιλία μαύρου ρεβιθιού αποτελεί πλέον μέρος της βασικής διατροφής των ανθρώπων της περιοχής.

Σας ευχαριστώ, σπόροι, που μου ανοίξατε τα μάτια σ' αυτό τον κόσμο που έχει σχεδιαστεί από τους ανθρώπους, που στρέψατε το βλέμμα μου στο πώς τον αντιλαμβανόμαστε και πώς μπορούμε να τον κάνουμε να εξελιχθεί μέσα από απλές πράξεις, δεσμεύσεις και ανταλλαγές. Σπόροι, μου δώσατε την ευκαιρία να τοποθετηθώ μέσα σ' αυτόν τον κόσμο, να καταλάβω ότι η συμπληρωματικότητα, η αμοιβαία βοήθεια, είναι μια δύναμη απέναντι στον ανταγωνισμό που βασίζεται στο κέρδος και τον πόλεμο. Με κάνατε επίσης να συνειδητοποιήσω ότι δεν υπάρχει τίποτα να περιμένουμε από την παγκόσμια πολιτική και ότι πρέπει να οργανωθούμε αυτόνομα στις δικές μας περιοχές για να χειραφετηθούμε από την ηγεμονία που επιδιώκει μόνο να μας διχάσει μέσα από την ψευδαίσθηση του κέρδους. Οι σπόροι μεταναστεύουν χρησιμοποιώντας μια ποικιλία φυσικών στρατηγικών: τον άνεμο, τις τρίχες κ.λπ. Οι σπόροι από την καλλιεργούμενη βιοποικιλότητα μεταναστεύουν μέσα στις τσέπες μας, στο πορτοφόλι μας - είμαστε συνδεδεμένοι.

Πρέπει να διατηρήσουμε τους πληθυσμούς των σπόρων μας, τη γνώση και την τεχνογνωσία που τους συνοδεύει, καθώς και τη γη στην οποία μπορούμε να τους κάνουμε να βλαστήσουν. Ας δημιουργήσουμε ευρωςτία μέσω μιας μεγάλης ποικιλίας αυτοσυντηρούμενων τοπικών συστημάτων διατροφής και ας στηρίξουμε τις κυκλικές οικονομίες τροφίμων.

~ Réseau Semences Paysannes

~ Αιγίλωνας - Aegilops

Cyrille Pacteau

An initiative or invitation for seed donations began on 27.09.2015, during the 5th International Meeting of the Semences Paysannes organization in Pau, France. The organization behind the initiative is Lebanese. The reason was that a war had started in Syria and the phytogenetic resource centres had been targeted for destruction. Surprised by the story, I asked for more information and the answers took my breath away! How could anyone be so malicious?

The objective of destroying seed stocks is to deprive local populations of access to seeds that can reproduce naturally, thus depriving them of the ability to produce their own food and forcing them to become consumers of industrial seeds (that are not reproduced naturally). As soon as dependence is ensured in this way, any new authority will have no choice but to negotiate on the global financial market. The country will be forced to negotiate its food sovereignty only via international trade agreements.

The appeal resonated greatly with me. I volunteered to help. Living between France and Greece, I could transport seeds on my road trips. Thus, one day in December of that year, I received a telephone call. The seeds wanted to travel to Lebanon to meet the Syrian farmers whose desire was to remain autonomous in providing food for their regions. Their wish was our command! After discussions with friends who were en route to Greece, we decided to transport around 200 kilogrammes of “seeds from dynamic populations” all over Europe, including some from our own farm, mainly black chickpeas, rye, and wheat. We transported the seeds to a relocation centre in northern Greece, not far from the border with Turkey. The last two thousand kilometres were divided into smaller segments, eventually bringing the seeds over the final border.

In 2015, I had kept a handful of “black” chickpeas from the seeds entrusted to us. We planted them at our farm, in view of multiplying and distributing the crop. It was a great success, because the variety is excellent for the production of hummus and generally unknown. In 2019, I heard about this wandering variety during the 6th International Farmers’ Seeds Meeting in Méze, France. It had not been very successful on arrival in Syria, as it traditionally used for animal feed there. A life lesson! In one culture, a variety is used for “high gastronomy”, in another it is fed to the livestock. This showed me the extent to which the knowledge and know-how associated with seeds is also linked to culture and to the people who live in a specific area. In 2024, during the last “Semences Paysannes” International Forum in Antibes, I learned that the black chickpea variety in question is now part of the

staple diet in that region.

Thank you, seeds, for opening my eyes to this world designed by humans, to turning my focus onto how we perceive it and how we can make it evolve through simple acts, commitments, and exchanges. Seeds, you have given me the chance to find a place in this world, to understand that complementarity and mutual assistance are a force that can stand up to the competitiveness based on profit, and to war. You made me realize that we cannot expect things from global politics, and that we need to organize our own areas autonomously and emancipate ourselves from the hegemony that seeks only to divide us through the illusion of profit. Seeds migrate using a variety of natural strategies: wind, filaments, etc. Seeds from cultivated biodiversity migrate inside our pockets, in our wallets - we are connected.

We need to maintain our seed populations, the knowledge and know-how that accompany them, and the earth in which we can plant them. Let us create power through a large variety of self-supporting local food systems and let us support cyclical food economies.

Patrick de Kochko

Περιπολίες δράσης: σπόροι των αγροτών σε αλληλεγγύη με τους μετανάστες

Από τις 14 έως τις 16 Δεκεμβρίου 2018, η Γαλλική οργάνωση Réseau Semences Paysannes (Δίκτυο Σπόρων Γεωργών) πραγματοποίησε την ετήσια γενική συνέλευσή του στο Guillestre με οικοδεσπότη την οργάνωση Graines des Montagnes (Σπόροι των Βουνών). Το βράδυ του Σαββάτου είναι συνήθως η εορταστική βραδιά που είναι ανοιχτή στον κόσμο, αλλά εκείνο το βράδυ οι ντόπιοι είχαν επιλέξει να προσκαλέσουν ακτιβιστές από τις οργανώσεις “Tous Migrants” (“Όλοι Μετανάστες”) και “Refuge Solidaire de Briançon” (Αλληλεγγύη στου Μετανάστες Briançon). Αφού περιέγραψαν τις εμπειρίες τους τα τελευταία χρόνια μετά την επιστροφή των συνοριακών ελέγχων (2015), κάλεσαν όλους τους παρευρισκόμενους να συμμετάσχουν σε μια νυχτερινή επιχείρηση- περιπολία στο πέρασμα Montgenèvre. Περίπου σαράντα άτομα, μεταξύ των οποίων και εγώ, αποδέχτηκαν την πρόσκληση. Προηγουμένως, Ιταλοί ακτιβιστές αλληλεγγύης μας είχαν ενημερώσει ότι μια ομάδα περίπου σαράντα αυτοεξόριστων μεταναστών είχε φύγει από την Clavières στην Ιταλική πλευρά του περάσματος.

Αυτό που έζησα εκείνο το βράδυ παραμένει χαραγμένο στο μυαλό και στην καρ-

~ Réseau Semences Paysannes

διά μου. Ξεκινήσαμε την ανάβαση προς το Montgenèvre γύρω στις 10 το βράδυ σε πολύ δύσκολες συνθήκες, καθώς η θερμοκρασία στο Guillestre ήταν -13°C εκείνο το πρωί και το χιόνι είχε αρχίσει να πέφτει. Η ανάβαση του περάσματος από τη φάλαγγα των αυτοκινήτων μέχρι το μονοπάτι πήρε άπειρο χρόνο. Μόλις είχαμε συγκεντρωθεί σε ένα πάρκινγκ στην αρχή της ανάβασης, όταν είδαμε να καταφθάνει ένα περιπολικό χωρίς διακριτικά, αστυνομικοί να βγαίνουν ξαφνικά με προβολείς και, χωρίς να πουν λέξη σε κανέναν, να επιθεωρούν το εσωτερικό των αυτοκινήτων. (Η δική μας εξήγηση ήταν ότι αν δεν υπήρχαν μαύροι στα αυτοκίνητα, θα έφευγαν!)

Μέχρι την κορυφή η κίνηση των οχημάτων της αστυνομίας και της χωροφυλακής συνεχίστηκε με αμείωτη ένταση. Εν τω μεταξύ, υπό τον ήχο των κανονιών χιονιού στο βάθος, η ομάδα μας περπάτησε μέσα στο πανέμορφο θέρετρο, όπου μέσα στην ομίχλη και από τις τζαμαρίες των εστιατορίων και των μπαρ φαίνονταν οι σκιέρ της ημέρας να μεθούν πάνω από φοντού και ρακλέτ. Οι έμπειροι οδηγοί μας έκαναν μερικές στάσεις εδώ και εκεί, πριν τελικά εντοπίσουν μια ομάδα μεταναστών που κρύβονταν σε ένα καταφύγιο και τους παρέιχαν διακριτικά πρώτες βοήθειες: ζεστά γάντια και κάλτσες και ζεστό τσάι. Από τότε παίζαμε τη γάτα με

το ποντίκι με την αστυνομία, κάνοντας ότι παίζουμε χιονοπόλεμο και ότι γλιστράμε στο χιόνι σαν μεθυσμένοι τουρίστες.

Μετά από άπειρο χρόνο, καταφέραμε να συνοδεύσουμε αυτούς τους παγωμένους μετανάστες στα αυτοκίνητά μας, κρυμμένους στη μέση της ομάδας. Αφού γλίτωσε από ένα επικίνδυνο σημείο ελέγχου στο χώρο στάθμευσης, το πρώτο αυτοκίνητο-«δόλωμα», ξεκίνησε άδαιο. Στη συνέχεια ξεκίνησε ένα δεύτερο για να βεβαιωθούμε ότι η περιοχή ήταν καθαρή. Στο μικρό λεωφορείο που οδηγούσα, με περίπου δέκα άτομα στο εσωτερικό του, περάσαμε δύσκολα. Αναγκασμένοι να κάνουμε μια ατελείωτη στάση, προειδοποιημένοι από το πρώτο αυτοκίνητο για ένα άλλο επικίνδυνο σημείο ελέγχου, οι παλμοί της καρδιάς μας ανέβαιναν: δεν μπορούσαμε να γυρίσουμε πίσω, το χιόνι είχε αρχίσει να κολλάει στο δρόμο και δεν ήμασταν εξοπλισμένοι γι' αυτό. Στη συνέχεια δόθηκε το πράσινο φως και ξεκινήσαμε ξανά με γοργό ρυθμό, περνώντας την αστυνομία στην ανηφόρα, αλλά τελικά φτάσαμε στο καταφύγιο γύρω στις 4.30 π.μ., όπου τους επιβάτες μας φρόντισαν άλλοι μετανάστες που είχαν βάρδια για να τους παράσχουν τις πρώτες βοήθειες και να αρχίσουν να τους «ξεπαγώνουν» σιγά σιγά. Εκείνη τη νύχτα διασώσαμε δεκαεπτά άτομα. Τι συνέβη στους άλλους εικοσιτρείς; Αυτό το αναπάντητο ερώτημα δεν το ξέχασα ποτέ!

~ Réseau Semences Paysannes

~ Αιγίλονας - Aegilops

~ Αιγίλονας - Aegilops

~ Αιγίλονας - Aegilops

Το επόμενο πράγμα που κατάλαβα, ήταν ότι η αναζήτηση απαντήσεων σε ερωτήματα και ο θυμός ξεχειλίζουν μέσα μου: γιατί αυτό το ξέσπασμα της αστυνομίας, θέτοντας σε κίνδυνο αυτούς τους αυτοεξόριστους που δεν γνώριζαν ούτε τα βουνά ούτε το χιόνι; Γιατί θα έπρεπε να αισθάνομαι ένοχος που βοηθάω αυτούς τους ανθρώπους που κινδυνεύουν, όταν είναι η αστυνομία που παραβιάζει τους δικούς της νόμους; Η αίτηση ασύλου είναι στην πραγματικότητα ένα δικαίωμα που αναγνωρίζεται από τη Σύμβαση της Γενεύης, η οποία είναι δεσμευτική σύμφωνα με το Γαλλικό δίκαιο. Γιατί οι σημερινοί «δίκαιοι» άνθρωποι παρενοχλούνται από την αστυνομία και διώκονται, αν δεν καταδικάζονται από τα δικαστήρια; Γιατί τόσο μίσος και βία απέναντι σε ειρηνικούς ανθρώπους που αναγκάζονται να εξοριστούν;

Αυτός ο θυμός με οδήγησε να επιστρέψω για περισσότερες περιπολίες τον Μάρτιο του 2019 και με ώθησε να προσφερθώ να φιλοξενήσω μετανάστες στην οικογένειά μου. Έπρεπε τότε να αντιμετωπίσω τη δυσκολία του να φιλοξενείς ανθρώπους στην ύπαιθρο που έχουν στερηθεί κάθε δικαίωμα και να υποφέρω έντονα βλέποντας αυτούς τους ανθρώπους, που τους φιλοξενούσα για έξι μήνες, να συλλαμβάνονται και να επιστρέφουν στην Ιταλία σαν τρομοκράτες, δεμένοι με χειροπέδες, συνοδεία αστυνομικών. Έπρεπε να υπομείνουμε την ντροπή του να είμαστε Γάλλοι και να μυρίσουμε τη δυσωδία του Vichy!

Στη συνέχεια, γοητευμένος από τη δημιουργία το 2019 της κοινότητας Emmaus Roya στο αγρόκτημα του Cédric Herrou, αυτός ο θυμός μετατράπηκε σε μια νέα δέσμευση. Με τον Charles, τον συνεργάτη μου στο αγρόκτημα, και μια μικρή ομάδα ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένων αρκετών συμμετεχόντων στην επιχείρηση περιπολίας που έμοιζε περισσότερο με ηλεκτροσόκ το 2018, δημιουργήσαμε την κοινότητα Emmaus Le Maquis στο αγρόκτημά μας το 2022, μετά από δύο χρόνια προβληματισμού. Όλοι οι άνθρωποι που υποδεχόμαστε μοιράζονται μαζί μας τώρα τις δεξιότητες του αγρότη-φούρναρη και του καλλιεργητή που χρησιμοποιεί τοπικούς σπόρους.

«Why Le Maquis?» «Il y a les maquis couleur de sang d'Espagne - Il y a les maquis couleur du ciel de Grèce»: αυτό το ποίημα του Paul Eluard μου έρχεται στο μυαλό ως αυτονόητο.

Μια ιστορία δύναμης και αγάπης

Ανάμεσα σε όλα μου τα μαρτύρια, ανάμεσα στο θάνατο και στην ύπαρξή μου
Μεταξύ της απελπισίας μου και του λόγου να ζω
Υπάρχει αδικία και κακοτυχία της ανθρωπότητας
Αυτό που δεν μπορώ να παραδεχτώ ότι υπάρχει είναι ο θυμός μου

Υπάρχουν οι αιματοβαμμένοι θαμνώνες της Ισπανίας
Υπάρχει η βλάστηση της Ελλάδας, στο χρώμα του ουρανού
Ψωμί, αίμα, ουρανός και δικαίωμα στην ελπίδα
Για όλους τους αθώους που μισούν το κακό

Το φως είναι πάντα κοντά στο να σβήσει
Η ζωή πάντα προετοιμάζεται να γίνεται χώμα
Όμως η άνοιξη ξαναγεννιέται και δεν έχει τελειώσει ακόμα
Ένα μπουμπούκι αναδύεται από το σκοτάδι και η ζεστασιά μπαίνει μέσα

Και η ζέστη θα πάρει το καλύτερο από τους εγωιστές
Οι ατροφικές τους αισθήσεις δεν το αντέχουν
Ακούω τη φωτιά να μιλάει, να γελάει με τη χλιαρότητα
Ακούω έναν άνθρωπο να μιλάει για ότι δεν γνώρισε

Εσύ που ήσουν η ευαίσθητη συνείδηση της σάρκας μου
Εσύ που αγαπώ για πάντα, εσύ που με επινόησες
Δεν θα άντεχες την καταπίεση ή την προσβολή
Θα τραγουδάς και θα ονειρεύεσαι την ευτυχία στη γη
Θα ονειρεύεσαι να είσαι ελεύθερος και γω θα σε συνεχίσω.

Patrick de Kochko

Action patrols: Farmers' seeds in solidarity with migrants

From the 14th to the 16th of December 2018, the French organization Réseau Semences Paysannes (Farmers' Seeds Network) had its annual general meeting in Guillestre, hosted by the organization Graines des Montagnes (Mountain Seeds). Saturday night, these events are usually open; that particular Saturday, the locals had chosen to invite activists from the organizations "Tous Migrants" and "Refuge Solidaire de Briançon". After describing their experiences from the last few years, after the reinstitution of border controls (2015), they invited all of the attendees

to take part in a nocturnal operation-patrol of the Montgenèvre mountain pass. Around forty people, including myself, accepted the invitation. Earlier, Italian solidarity activists had informed us that a group of around forty self-exiled refugees had departed from Claviere, on the Italian side of the mountain pass.

What I experienced that night has been firmly engraved in my mind and heart. We started the climb to Montgenèvre at about 10 p.m. In very difficult conditions, as the temperature at Guillestre was -13°C that night and it was snowing. Climbing the mountain pass from the convoy of cars to the footpath took what felt like an eternity. We had just gathered in a parking lot at the start of the climb, when we saw an unmarked patrol car drive up, and police officers with searchlights jump out and start inspecting the interior of the vehicles, without saying a word to anyone. (Our explanation was that if there were no black men in the cars, they would leave!)

The police and gendarme vehicles kept going back and forth relentlessly all the way to the top. Meanwhile, with snow canons sounding in the background, our group hiked into the beautiful resort, where the day's skiers could be seen getting drunk over their fondue and raclette, through the fog and the bright windows of the restaurants and bars. Our experienced guides stopped every now and then, until they eventually identified a group of migrants hiding in a mountain hut, at which point they discreetly provided first aid: warm gloves and socks, and hot tea. This was followed by a cat-and-mouse game with the police, where we pretended to have snowball fights and slipped around in the snow like drunk tourists.

After many hours, we managed to accompany the frozen migrants to our cars, hidden in the middle of the group. After evading a dangerous checkpoint in the parking area, the first car, the "bait", set off empty. Then a second one did the same, to ensure that the area was clear. It was rough in the mini-bus I was driving, with around ten people in it. Forced to make an endless stop after the first car warned us of another dangerous checkpoint, our heart rates started to climb: we couldn't go back, the snow had started to stick to the road, and we weren't equipped for that. When we got the green light, we hurried off, crossing paths with the police on the way up, and eventually got to the refuge at around 4.30 a.m., where our passengers were cared for by other migrants that were on duty to provide first aid and start to "thaw them out". That night, we rescued 17 souls. What happened to the other 23? That unanswered question still haunts me!

The next thing I realized was that the search for answers and the sense of anger were overflowing within me: why would the police intentionally endanger those

Maquis community on our farm in 2022, after two years of careful consideration. All the people we welcome now share with us the skills of farmer-baker and grower using local seeds.

«Why Le Maquis?» «Il y a les maquis couleur de sang d'Espagne - Il y a les maquis couleur du ciel de Grèce»: The poem by Paul Eluard organically comes to mind.

Talking Of Power And Love

*Between all my torments between death and self
Between my despair and the reason for living
There is injustice and this evil of men
That I cannot accept there is my anger*

*There are the blood-coloured fighters of Spain
There are the sky-coloured fighters of Greece
The bread the blood the sky and the right to hope
For all the innocents who hate evil*

*The light is always close to dying
Life always ready to become earth
But spring is reborn that is never done with
A bud lifts from dark and the warmth settles*

*And the warmth will have the right of the selfish
Their atrophied senses will not resist
I hear the fire talk lightly of coolness
I hear a man speak what he has not known*

*You who were my flesh's sensitive conscience
You I love forever you who made me
You will not tolerate oppression or injury
You'll sing in dream of earthly happiness
You'll dream of freedom and I'll continue you*

[Translator's note: translation taken from <https://allpoetry.com/Talking-Of-Power-And-Love->]

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

